

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV UVEDBE MSRP 17 NA ORGANIZACIJO DELA
RAČUNOVODSKIH ODDELKOV ZAVAROVALNIC**

Ljubljana, januar 2021

TINA CVAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Tina Cvar, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv uvedbe MSRP 17 na organizacijo dela računovodskih oddelkov zavarovalnic, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Barbaro Mörec

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 GLAVNE ZNAČILNOSTI MSRP 17	3
1.1 Ključne novosti MSRP 17 v primerjavi z MSRP 4	4
1.2 Metode vrednotenja zavarovalnih pogodb.....	5
1.2.1 Splošni model.....	7
1.2.2 Premijsko alokacijski pristop	9
1.2.3 Prilagoditve splošnega modela.....	10
2 ANALIZA PODATKOVNIH ZAHTEV, KI SO POSLEDICA UVEDBE MSRP 17	13
2.1 Računovodska obravnava zavarovalne pogodbe po MSRP 4.....	14
2.2 Računovodska obravnava zavarovalne pogodbe po MSRP 17.....	19
2.3 Primerjava podatkovnih zahtev po MSRP 4 in MSRP 17.....	27
2.3.1 Viri in oblike podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 4.....	28
2.3.2 Viri in oblike podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 17	30
2.3.3 Vrsta in obseg zahtevanih podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 4	33
2.3.4 Vrsta in obseg zahtevanih podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 17	36
2.3.5 Analiza vrzeli zahtevanih podatkov	38
2.4 Tehnološki izzivi, povezani z uvedbo MSRP 17.....	39
3 PREDLOG ORGANIZACIJE DELA V RAČUNOVODSKIH SLUŽBAH PO UVEDBI MSRP 17	41
3.1 Računovodska opravila pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4	41
3.2 Ocena predvidenih računovodskih opravil po uvedbi MSRP 17.....	43
3.3 Predvidene organizacijske spremembe, ki bodo posledica uvedbe MSRP 17.....	46
3.4 Ključni dejavniki, ki bodo vplivali na pristop k uvedbi MSRP 17	47
3.4.1 Sestava zavarovalniške skupine	48
3.4.2 Kompleksnost portfelja zavarovalnih pogodb.....	48
3.4.3 Kakovost obstoječih podatkov in sistema upravljanja s podatki.....	49
4 DRUGI IZZIVI UVEBE MSRP 17 ZA ORGANIZACIJO RAČUNOVODSKIH OPRAVIL.....	50
4.1 Izbor načina prehoda na MSRP 17.....	50
4.2 Vpliv uvedbe MSRP 9	51

4.3 Davki	52
4.4 Konsolidacija	53
SKLEP	53
LITERATURA IN VIRI	55

KAZALO TABEL

Tabela 1: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 4 (v EUR) ...	15
Tabela 2: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, izdelana skladno z MSRP 4 (v EUR)	17
Tabela 3: Gibanje zavarovalno-tehničnih rezervacij po MSRP 4 (v EUR)	18
Tabela 4: Izračun vrednosti zavarovalne pogodbe ob začetnem pripoznanju.....	19
Tabela 5: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 17 (v EUR)	20
Tabela 6: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, izdelana skladno z MSRP 17 (v EUR)	23
Tabela 7: Gibanje sedanje vrednosti prihodnjih denarnih tokov, pribitka za tveganje in pogodbeno storitvene marže - primer zahtevanega razkritja po MSRP 17.101 (v EUR)	24
Tabela 8: Pričakovano pripoznavanje CSM v poslovnem izidu - primer zahtevanega razkritja po MSRP 17.109 (v EUR)	26
Tabela 9: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 4	28
Tabela 10: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 17.....	31
Tabela 11: Primer seznama izdanih zavarovalnih pogodb	33
Tabela 12: Glavne aktivnosti pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4 v slovenskih zavarovalnicah	41
Tabela 13: Ocena ključnih aktivnosti pri beleženju zavarovalnih pogodb po MSRP 17.....	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz združevanja pogodb v skupine zavarovalnih pogodb	6
Slika 2: Prikaz izračuna vrednosti zavarovalne pogodbe po splošnem modelu.....	8

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BC – (angl. Basis for Conclusion); Podlaga za zaključek

BEL – (angl. Best Estimate Liability); Najboljša ocena obveznosti

CSM – (angl. Contractual Service Margin); Pogodbeno storitvena marža

EFRAG – (angl. European Financial Reporting Advisory Group); Evropska svetovalna skupina za računovodsko poročanje

IASB – (angl. International Accounting Standards Board); Odbor za mednarodne računovodske standarde

IASC – (angl. International Accounting Standards Committee); Komisija za mednarodne računovodske standarde

IE – (angl. Illustrative Example); Ilustrativni primer

LIC – (angl. Liability for Incurred Claims); Obveznosti za nastale odškodnine

LRC – (angl. Liability for Remaining Coverage); Obveznosti za preostalo kritje

MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja

MSRP 4 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 4 – Zavarovalne pogodbe

MSRP 9 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 – Finančni instrumenti

MSRP 10 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 10 – Konsolidirani računovodski izkazi

MSRP 15 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 15 – Prihodki iz pogodb s kupci

MSRP 17 – Mednarodni standard računovodskega poročanja 17 – Zavarovalne pogodbe

RA – (angl. Risk Adjustment); Prilagoditev za tveganja

Solventnost II – Delegirana uredba komisije o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja

RS – Republika Slovenija

SRS – Slovenski računovodski standardi

UoA – (angl. Unit of Account); Obračunska enota

ZGD – Zakon o gospodarskih družbah

ZTR – zavarovalno-tehnične rezervacije

ZZavar – Zakon o zavarovalništvu

UVOD

Mednarodni odbor za računovodske standarde (angl. International Accounting Standards Board, v nadaljevanju IASB) je v maju 2017 izdal nov Mednarodni standard računovodskega poročanja 17 (v nadaljevanju MSRP 17), ki obravnava zavarovalne pogodbe. S standardom so vzpostavljena načela za pripoznanje, merjenje, predstavljanje in razkrivanje izdanih zavarovalnih pogodb, pozavarovalnih pogodb in pogodb naložbenih zavarovanj z diskrecijskimi pravicami. Standard bo začel veljati s 1. 1. 2023.

Trenutno veljavni mednarodni računovodski standard, ki obravnava zavarovalne pogodbe (v nadaljevanju MSRP 4), ne predpisuje podrobnejše metodologije za merjenje in pripoznavanje zavarovalnih pogodb, temveč to prepušča lokalnim praksam. Računovodstvo v slovenskih zavarovalnicah tako izhaja še iz časov osamosvojitve, ko so morale te na podlagi Zakona o zavarovalnicah (Uradni list RS, št. 64/1994 z dne 14. 10. 1994, v nadaljevanju ZZav) začeti uporabljati Slovenske računovodske standarde (Uradni list RS, št. 69/1993 z dne 23. 12. 1993, v nadaljevanju SRS). Takrat veljavni SRS 32 Računovodske rešitve v zavarovalnicah (v nadaljevanju SRS 32) je predpisal kontni okvir in obliko računovodskih izkazov zavarovalnic ter vsebino posameznih bilančnih postavk, ni pa predpisal metod merjenja zavarovalnih pogodb. To je prepustil aktuarjem in zavarovalniški zakonodaji. Slovenske zavarovalnice se tako pri merjenju zavarovalnih pogodb še danes opirajo na Zakon o zavarovalništvu iz leta 2000 (Uradni list RS, št. 13/00 z dne 17. 2. 2000, v nadaljevanju ZZavar), njegove spremembe in dopolnitve ter podzakonske predpise, kot npr. Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij, Sklep o višini maksimalne obrestne mere in Sklep o podrobnejšem načinu vrednotenja knjigovodskih postavk in sestavljanju računovodskih izkazov.

Ob tem velja izpostaviti, da trenutno veljavni Zakon o zavarovalništvu, ki je v veljavo stopil s 1. 1. 2016 (Uradni list RS, št. 93/15 z dne 7. 12. 2015, v nadaljevanju Zzavar-1), sicer obravnava merjenje obveznosti iz zavarovalnih pogodb oziroma zavarovalno-tehnične rezervacije, a zgolj za potrebe izračuna kapitalne ustreznosti (t.i. ureditev Solventnost II), ne pa tudi za namene sestave računovodskih izkazov. Slovenske zavarovalnice tako trenutno za merjenje zavarovalnih pogodb za namene sestave računovodskih izkazov uporabljajo zakonodajo in predpise, ki niso več veljavni, saj trenutno ni na razpolago drugega veljavnega okvira računovodskega poročanja za zavarovalne pogodbe. Ustrezni napotil ni moč najti niti v mednarodnem okolju: na evropskem nivoju ni niti ustreznih direktiv ali uredb, tako ima vsaka država računovodsko spremljanje zavarovalnih pogodb urejeno na drugačen način.

Glavni namen sprejetja MSRP 17 je bil zato mednarodno poenotenje pravil za pripoznavanje, merjenje in razkrivanje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami in s tem zagotoviti primerljivost računovodskih izkazov zavarovalnic na mednarodni ravni.

MSRP 17 prinaša veliko sprememb. Bralec računovodskih izkazov bo te zaznal tako, da v računovodskih izkazih zavarovalnic ne bo več prihodkov od premij in odhodkov za škode, pač pa bo prikazana le razlika med njima oziroma t.i. pogodbeno storitvena marža (angl. Contractual Service Margin, v nadaljevanju CSM). Gre za pričakovan dobiček iz naslova zavarovalne pogodbe, ki se izračuna na podlagi pričakovanih prilivov (zavarovalne premije) in odливov (odškodnine in ostali neposredno pripisljivi stroški), ob upoštevanju časovne vrednosti denarja in prilagoditve za tveganja (t.j. negotovosti glede višine in časovnega razporeda prilivov in odливov). Tako izračunan CSM se bo pripoznal takoj ob sklenitvi zavarovalne pogodbe oziroma ob začetku njene veljavnosti in sicer kot obveznost zavarovalnice. Ker na dolgi rok obstaja negotovost, ali bo ta dobiček res realiziran, se v izkaz poslovnega izida sprošča kot dobiček šele skozi celotno obdobje trajanja zavarovalne pogodbe.

Z načinom vrednotenja zavarovalnih pogodb se spreminja tudi koncept pripoznavanja poslovno-izidnih kategorij. Ta se bo opiral na različne aktuarske tehnike, kar bo posledično vodilo do sprememb v organizaciji računovodskih opravil. Računovodje bodo namreč morali skupaj z aktuarji vzpostaviti prenovljen proces računovodskega evidentiranja poslovnih dogodkov in vodenja evidenc v zvezi z zavarovalnimi pogodbami, ki bodo osnova za sestavo računovodskih izkazov in ostalih zahtevanih razkritij po MSRP 17. Izzivi, ki jih uvedba MSRP 17 prinaša pred računovodje, so tako:

- razumevanje vsebine standarda, ki je izrazito aktuarske narave,
- vzpostavitev procesa beleženja poslovnih dogodkov in vodenja evidenc skladno z MSRP 17,
- prenova procesa sestave računovodskih izkazov skladno z MSRP 17,
- posodobitev ustroja notranjih kontrol in
- priprava računovodskih izkazov in razkritij, ki so vezana tako za sam prehod na MSRP 17, kot tudi na nadaljnjo uporabo tega standarda.

Namen tega magistrskega dela je zato ugotoviti, v kakšni meri so zaradi prehoda na MSRP 17 potrebne prilagoditve trenutno vzpostavljene organizacije dela računovodskih oddelkov v zavarovalnicah.

Cilji magistrskega dela so:

- proučiti MSRP 17 z vidika zahtev, ki se nanašajo na računovodsko obravnavo zavarovalnih pogodb,
- analizirati podatkovne zahteve, ki so posledica uvedbe MSRP 17,
- analizirati trenutno organizacijo računovodskih oddelkov slovenskih zavarovalnic,
- proučiti različne možnosti glede potrebne spremembe organizacije dela računovodskih oddelkov v zavarovalnicah, ki so posledica uvedbe MSRP 17.

Pri pripravi magistrskega dela sem proučila MSRP 4 in MSRP 17, strokovne članke in gradiva IASB ter druga pisna mnenja strokovnjakov, ki se nanašajo na uvedbo novega standarda. V prvem delu magistrskega dela sem tako povzela glavne značilnosti novega standarda in na kratko predstavila metode vrednotenja zavarovalnih pogodb, ki jih le-ta predpisuje. Ta del magistrskega dela je pripravljen s pomočjo opisne metode in metode kompilacije. V drugem poglavju sem s pomočjo komparativne analize primerjala bodoča in trenutno veljavna pravila računovodske obravnave zavarovalnih pogodb v slovenskih zavarovalnicah, kot jih predvidevata oba standarda. Obravnavana tema je predstavljena z aplikativnega vidika in v obsegu, ki je potreben za razumevanje vplivov novega standarda na proces računovodskega poročanja. V tretjem poglavju sem analizirala vrzeli in potrebne spremembe trenutno uveljavljenih procesov računovodskega poročanja, ki bodo posledica uvedbe MSRP 17. Predstavila sem različne možnosti glede organizacije dela računovodskih oddelkov v zavarovalnicah in predstavila izzive, ki jih pri tem vidim. Tu sem si pomagala tudi s praktičnimi izkušnjami z delom v računovodstvu večje slovenske zavarovalnice.

Glavna omejitev tega magistrskega dela je razpoložljivost literature, saj gre za nov standard, katerega uvedba je obvezna šele za obdobja od 1. 1. 2023 dalje. Med pripravo magistrskega dela se dobra poslovna praksa še ni izoblikovala in tako še vedno obstajajo različne interpretacije posameznih zahtev standarda, kar v postopke uvedbe vnaša dodatno negotovost. Prav tako še ni na voljo uraden prevod standarda v slovenski jezik, zato sem pri pisanju magistrskega dela uporabila lastne prevode. Kasneje se utegne uporabljati drugačne izraze, zato so uporabljeni tudi izvirni angleški izrazi.

MSRP 17 obravnava zavarovalne pogodbe, ne glede na pravno obliko gospodarskega subjekta, ki takšne pogodbe izdaja. Kljub temu sem se v tem magistrskem delu omejila na analizo računovodskih opravil zavarovalnic.

1 GLAVNE ZNAČILNOSTI MSRP 17

Začetki nastajanja posebnega mednarodnega računovodskega standarda, ki bi obravnaval zavarovalne pogodbe, segajo že v leto 1997 (IFRS Foundation, 2020b, str. 3). Takrat ga je začela pripravljati Komisija za mednarodne računovodske standarde (angl. International Accounting Standards Committee, v nadaljevanju IASC), ki je bila predhodnica IASB. IASB je projekt ureditve računovodenja zavarovalnih pogodb prejel pod svoje okrilje leta 2001. Do leta 2005, ko naj bi veliko število evropskih gospodarskih družb svoje računovodske izkaze prvič pripravilo po MSRP, ni bilo možno pripraviti standarda, ki bi celovito pokrival obravnavo zavarovalnih pogodb. Zato je IASB v letu 2004 zaključil prvo fazo z izdajo MSRP 4, s katerim je predpisal minimalne zahteve glede računovodske obravnave zavarovalnih pogodb in zahtevanih razkritij. Zaradi pomanjkljivih zahtev standarda so zavarovalnice iz različnih družbeno-ekonomskih okolij enake zavarovalne pogodbe lahko še naprej pripoznavale in merile na različne

načine. IASB je zato v drugi fazi želel uvesti standard, ki bo odpravil pomanjkljivosti obstoječega standarda in s tem omogočil večjo primerljivost računovodskega poročanja med zavarovalnicami, hkrati pa tudi z ostalimi gospodarskimi družbami. Leta 2017 je bil po večletnih posvetovanjih in usklajevanjih z različnimi deležniki sprejet MSRP 17, ki nadomešča MSRP 4. Zaradi določenih operativnih nejasnosti je bil MSRP 17 maja 2020 še dodatno dopolnjen. Z dopolnitvami standarda je bila zamaknjena tudi prva uporaba standarda, in sicer na 1. 1. 2023.

MSRP 17 zožuje številne uveljavljene prakse samo na nekaj možnosti. Standard tudi zahteva, da zavarovalnice pravočasno in pregledno prikažejo učinke sprememb gospodarskih okoliščin na vrednost zavarovalnih pogodb v svojih računovodskih izkazih. S tem se bo izboljšala kakovost računovodskih informacij. Tako bodo sedanjí in bodoči investitorji bolje razumeli pričakovano dobičkonosnost zavarovalnic. To bi lahko zavarovalniško panogo naredilo privlačnejšo za vlagatelje, kar bi omogočilo tudi nižje stroške kapitala.

1.1 Ključne novosti MSRP 17 v primerjavi z MSRP 4

MSRP 4 je trenutno edini mednarodni računovodski standard, ki obravnava zavarovalne pogodbe, ne predpisuje pa podrobnejše metodologije za merjenje in pripoznavanje zavarovalnih pogodb. Tako so se v različnih državah še naprej ohranile različne prakse glede računovodske obravnave zavarovalnih pogodb. Glavni namen sprejetja MSRP 17 je bil zato izdelati standard, ki bo jasen in natančen glede pravil za pripoznavanje, merjenje in razkrivanje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami. S tem bi se namreč zagotovila mednarodna primerljivost zavarovalnic, kakor tudi primerljivost zavarovalnic z drugimi gospodarskimi subjekti.

Razlog za dolgotrajno nastajanje standarda je posebnost zavarovalništva in dileme, povezane z obravnavo zavarovalnih poslov. Največji izzivi pri računovodski obravnavi zavarovalnih pogodb izhajajo iz tega, da le-te (IFRS Foundation, 2020b, str. 3):

- pogosto krijejo tveganja, ki so težko merljiva, dolgoročna in kompleksna ter z negotovimi izidi,
- niso trgovalne oziroma se običajno z njimi ne trguje na organiziranem trgu in
- lahko vključujejo pomembno varčevalno komponento, to je znesek, ki ga je zavarovalnica dolžna plačati zavarovancu, ne glede na to, ali nastopi zavarovalni dogodek ali ne.

IASB je želel najprej razširiti obstoječa MSRP 4 in MSRP 15, ki ureja prihodke, z določili, ki bi obravnavali posebnosti zavarovalne pogodbe. A so ugotovili, da zaradi kompleksnosti in raznolikosti zavarovalnih pogodb to ne bo mogoče. Tako je nastal nov MSRP 17, ki (IFRS Foundation, 2020b, str. 4):

- dodaja napotila pri opredeljevanju zavarovalnih pogodb in združevanju le-teh v obračunske enote,
- natančneje opredeljuje modele vrednotenja zavarovalnih pogodb,
- daje usmeritve za ločevanje finančnih sestavin od zavarovalnih pogodb,
- opredeljuje načine določanja predpostavk za vrednotenje zavarovalnih pogodb,
- zahteva redno preverjanje ustreznosti in posodabljanje predpostavk,
- natančno opredeljuje način predstavitve zavarovalnih pogodb v računovodskih izkazih in v pojasnilih k njim.

MSRP 17 se uporablja za vrednotenje zavarovalnih in pozavarovalnih pogodb ter finančnih pogodb z možnostjo diskrecijske udeležbe (MSRP 17.3). Opredelitev zavarovalne pogodbe se v primerjavi z MSRP 4 ni spremenila in se glasi: »Zavarovalna pogodba je pogodba, po kateri ena stranka (zavarovatelj) prevzame pomembno zavarovalno tveganje od druge stranke (imetnik police) tako da se strinja, da bo imetniku police povrnila škodo, ki bi jo imetnik te police utrpel v določenem bodočem dogodku (zavarovalni dogodek).« (IFRS Foundation, 2020a, str. 41; IFRS Foundation, 2020d, str. 31). Vendar pa MSRP 17 v primerjavi z MSRP 4 dodaja napotila za lažje ugotavljanje, ali je neka pogodba res zavarovalna ali ne, in sicer (IFRS Foundation, 2020b, str. 24):

- zavarovalnica mora upoštevati časovno vrednost denarja, da presodi, ali so dodatni izdatki, ki se plačajo v kateremkoli scenariju, pomembni in
- pogodba ne prenese zavarovalnega tveganja z ene stranke na drugo, če ni scenarija s komercialno vsebino, po katerem bi zavarovalnica lahko (z upoštevanjem sedanje vrednosti denarnih tokov) utrpela škodo.

Namen obeh dodatnih pojasnil je, da se zavarovalno tveganje opredeli tudi s pomočjo sedanje vrednosti, saj MSRP 4 glede tega molči. Poleg tega MSRP 17 za opredelitev pomembnega zavarovalnega tveganja uporablja besedo »zneski« namesto »ugodnosti«, da zajame tudi plačila, ki niso plačljiva zavarovancem, kot npr. cenilni stroški (Ernst & Young, 2018b, str. 4523). Glede na dodatna pojasnila lahko pričakujemo, da nekatere pogodbe, ki so bile po slovenski poslovni praksi obravnavane kot zavarovalne, ne bodo več obravnavane kot pogodbe, za katere se uporablja MSRP 17.

1.2 Metode vrednotenja zavarovalnih pogodb

Praviloma se pogodbe v računovodskih izkazih pripoznavajo posamično, t.j. nek finančni instrument ali kupoprodajna pogodba se ločeno izmeri in pripozna v bilanci stanja podjetja. V zavarovalniški dejavnosti pa tako merjenje ni smiselno, saj je verjetnost nastanka škodnega dogodka na nivoju posamezne zavarovalne pogodbe tako nizka, višina škode pa zelo negotova, da je posledično vrednost zavarovalne pogodbe enaka nič. Zavarovalnice morajo namreč zaradi izravnave tveganja sklepati večje število pogodb, ki prevzemajo enaka zavarovalna tveganja. IASB je zato v okviru MSRP 17 predpisal

smernice za združevanje zavarovalnih pogodb v obračunske enote (IFRS Foundation, 2020b, str. 34), ki so podlaga za njihovo merjenje in pripoznavanje.

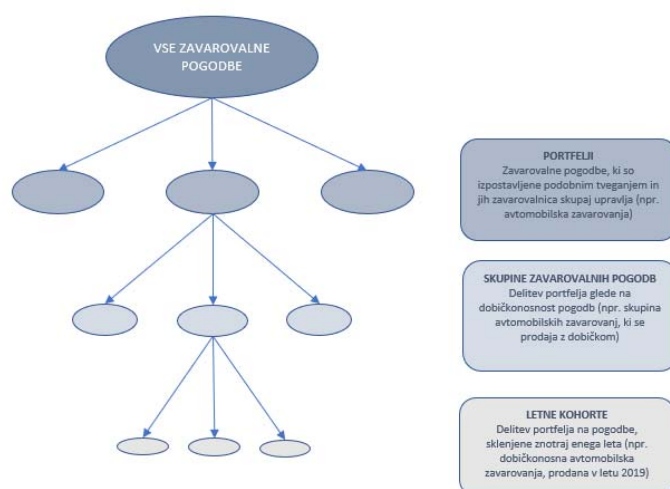
Izhodišče za združevanje pogodb je določitev portfelja zavarovalnih pogodb. Portfelj obsega pogodbe, ki so izpostavljene podobnim tveganjem in jih zavarovalnica skupaj upravlja. Standard nato zahteva, da se pogodbe iz posameznega portfelja ob začetnem pripoznanju razdeli v tri skupine (IFRS Foundation, 2020a, str. 8):

- pogodbe, ki so kočljive ob začetnem pripoznanju (t.j. pogodbe, za katere že ob sklenitvi vemo, da bodo prinesle izgubo),
- pogodbe, za katere ne obstaja pomembna možnost, da bi naknadno postale kočljive in
- ostale pogodbe.

Ko zavarovalnica ustvari skupino zavarovalnih pogodb, ta postane obračunska enota (angl. Unit of Account), za katero se uporablja zahteve standarda za pripoznanje, merjenje, predstavljanje in razkrivanje (IFRS Foundation, 2020b, str. 41). V eno obračunsko enoto je lahko vključena tudi samo ena zavarovalna pogodba (MSRP 17.23). Hkrati pa ena zavarovalna pogodba ne more biti razdeljena v več obračunskih enot, saj bi ločena obravnava posameznih sestavin zavarovalne pogodbe lahko privedla do različnih rezultatov, kot celovita obravnava te pogodbe (IFRS Foundation, 2020b, str. 31).

V isto skupino ni dovoljeno vključiti pogodbe, ki so bile izdane več kot eno leto narazen, zato mora biti vsaka obračunska enota razdeljena še na letne kohorte. Slika 1 prikazuje vse nivoje razvrščanja zavarovalnih pogodb v skupine.

Slika 1: Prikaz združevanja pogodb v skupine zavarovalnih pogodb

Prirejeno po Ernst & Young (2018a).

1.2.1 Splošni model

Merjenje obveznosti iz zavarovalnih pogodb v skladu z MSRP 17 je zasnovano na splošnem modelu (angl. General Measurement Requirements) oziroma t.i. pristopu gradnikov (angl. Building Block Approach) in bo uporabljen za merjenje večine zavarovalnih pogodb. Obveznost iz zavarovalne pogodbe ali skupine zavarovalnih pogodb bo po tem modelu ob začetnem pripoznanju sestavljena iz štirih gradnikov (IFRS Foundation, 2019a):

- denarnih tokov,
- diskontne stopnje,
- prilagoditve za tveganja in
- CSM.

Denarni tokovi predstavljajo trenutno oceno pričakovanih denarnih tokov zavarovalnice iz naslova zavarovalnih pogodb. Ta vključuje tako bodoče prilive, kot so plačila premij, in odlive kot so izplačila škod, stroški pridobivanja zavarovanj in ostali pripisljivi stroški. Ti pričakovani denarni tokovi se določijo na podlagi najboljše ocene (angl. Best Estimate) in so torej nepristranski odraz »vseh razumnih informacij, ki jih je mogoče utemeljiti« (IFRS Foundation, 2020a, str. 12).

V drugem koraku se ocenjeni pričakovani denarni tokovi prilagodijo tako, da odražajo časovno vrednost denarja. Diskontne stopnje, ki se uporabijo v ta namen, morajo odražati značilnosti denarnega toka zavarovalne pogodbe in njeno likvidnost ter biti usklajene s tržnimi spremenljivkami (IFRS Foundation, 2020a, str. 13).

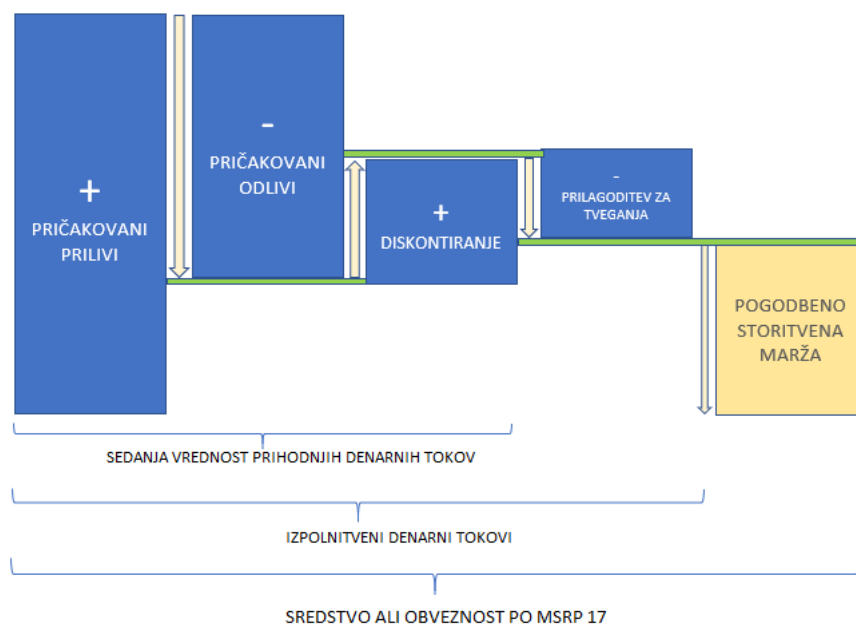
Prilagoditev za tveganja (angl. Risk Adjustment) (MSRP 17.37) odraža nadomestilo, ki ga zavarovalnica zahteva za nefinančna tveganja, ki jih nosi. Nefinančna tveganja so običajno tista, ki so povezana z netržnimi spremenljivkami (angl. Non-market variables), kot npr. stopnja umrljivosti ali stopnja poplačljivosti terjatev (IFRS Foundation, 2020a, str. 56).

CSM predstavlja nezasluženi (nerealizirani) dobiček iz zavarovalne pogodbe. Ta se ob začetnem pripoznanju pripozna kot del obveznosti iz zavarovalne pogodbe zato, da se izognemo pripoznanju t.i. »dobička v prvem dnevu« (angl. Day One Profit). CSM se izračuna tako, da sedanji vrednosti pričakovanih denarnih tokov iz obravnavane zavarovalne pogodbe dodamo pribitek za nefinančna tveganja, ki izhajajo iz te zavarovalne pogodbe. CSM se prenaša v izkaz poslovnega izida skozi celotno obdobje kritja zavarovalne pogodbe (IFRS Foundation, 2020a, str. 14).

Slika 2 prikazuje izračun vrednosti zavarovalne pogodbe po splošnem modelu. Sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov skupaj s prilagoditvijo za tveganja predstavlja t.i.

izpolnitvene denarne tokove (angl. Fulfillment Cash Flows) (IFRS Foundation, 2020a, str. 40). Ko izpolnitvenim denarnim tokovom dodamo še CSM, dobimo vrednost obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb.

Slika 2: Prikaz izračuna vrednosti zavarovalne pogodbe po splošnem modelu

Prirejeno po Allianz (2017).

MSRP 17 ne dopušča pripoznavanja negativne CSM. Le-ta nastane, če pričakovani odlivi skupaj s prilagoditvijo za tveganja in stroški pridobivanja zavarovanj presegajo pričakovane prilive. V takem primeru pravimo, da je ta zavarovalna pogodba kočljiva. Ta negativni denarni tok oziroma znesek v višini CSM mora biti takoj ob sklenitvi take zavarovalne pogodbe pripoznan v izkazu poslovnega izida kot odhodek iz zavarovalnih storitev (IFRS Foundation, 2020a, str. 17).

Ko zavarovalnica naknadno oziroma kasneje ponovno ovrednoti obveznosti iz neke skupine zavarovalnih pogodb, se celotna obveznost iz zavarovalnih pogodb razdeli na (IFRS Foundation, 2020a, str. 14):

- obveznost za preostalo kritje (angl. Liability for Remaining Coverage, v nadaljevanju LRC), ki predstavlja vsoto izpolnitvenih denarnih tokov, ki se nanašajo na prihodnje storitve, in CSM, ter
- obveznost za nastale škode (angl. Liability for Incurred Claim, v nadaljevanju LIC), ki predstavlja izpolnitvene denarne tokove, ki se nanašajo na pretekle storitve, t.j. na škode, ki so že nastale, a še niso bile poravnane.

Ob začetnem pripoznanju je celotna obveznost iz zavarovalne pogodbe pripoznana kot obveznost za preostalo kritje, saj zavarovalnica še ni začela izpolnjevati svojih pogodbenih zavez (t.j. ni še nudila nobenega kritja). Obveznosti zavarovalnic za nastale

škoda nastanejo le v primeru, če je škoda že nastala, zavarovalnica pa je do datuma, na katerega pripravi računovodske izkaze, še ni poravnala. Če zavarovalnice svoje obveznosti pravočasno poravnavajo, bodo te obveznosti relativno nizke oziroma jih v skrajnem primeru sploh ne bo.

Ob naknadnem merjenju obveznosti iz zavarovalnih pogodb se sproščanje obveznosti za preostalo kritje iz naslova opravljenih storitev pripozna v izkazu poslovnega izida kot zavarovalni prihodek (MSRP 17.41(a)). Spremembe obveznosti za nastale škode pa se pripoznajo v izkazu poslovnega izida kot stroški zavarovalnih storitev (naj gre za nove škode ali za naknadne spremembe ocen že nastalih škod). Učinki diskontiranja denarnih tokov se v izkazu poslovnega izida izkažejo kot finančni prihodki oziroma finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb (MSRP 17.41(c)). Tako začetno pripoznanje kot tudi naknadno merjenje višine obveznosti iz zavarovalnih pogodb se mora izvajati na podlagi trenutno znanih, ob vsakem naknadnem merjenju posodobljenih predpostavk (MSRP 17.33(c)) (IFRS Foundation, 2020a).

1.2.2 Premijsko alokacijski pristop

V nekaterih primerih standard namesto splošnega modela za vrednotenje zavarovalnih pogodb dopušča tudi uporabo poenostavljene metode, ki se imenuje premijsko alokacijski pristop (angl. Premium Allocation Approach). Ta metoda se sme uporabiti zgolj za merjenje zavarovalnih pogodb z zavarovalnim kritjem, krajšim od enega leta (IFRS Foundation, 2020b, str. 79). Izjemoma lahko zavarovalnica uporabi premijsko alokacijski pristop tudi za pogodbe z zavarovalnim kritjem, daljšim od enega leta, vendar le pod pogojem, da se višina obveznosti za zavarovalno kritje, ki se izračuna z uporabo te metode, ne razlikuje bistveno od višine obveznosti, izračunane po splošnem modelu (IFRS Foundation, 2020a, str. 18).

Zavarovalnica, ki bo za vrednotenje zavarovalnih pogodb uporabila premijsko alokacijski pristop, bo obveznost iz naslova zavarovalne pogodbe ob začetnem pripoznanju izmerila tako, da bo od zneska v obravnavanem obdobju prejetih zavarovalnih premij odštela stroške pridobivanja zavarovanj, ki so nastali v tem obdobju in ki se nanašajo na to zavarovalno pogodbo (IFRS Foundation, 2020a, str. 19). Ob vsakem naknadnem merjenju obveznosti iz naslova zavarovalne pogodbe bo začetni vrednosti obveznosti prištela prejeta plačila zavarovalne premije v novem obdobju in odštela izdatke za stroške pridobivanja zavarovanj. Obveznost iz naslova zavarovalne pogodbe se bo tudi v vsakem obdobju znižala za del obveznosti, ki se bo prenesel v zavarovalne prihodke zaradi nudenja zavarovalnih storitev v tem obdobju.

Premijsko alokacijskega pristopa ne bo moč uporabljati pri vrednotenju večine življenjskih in zdravstvenih zavarovanj, saj je obdobje zavarovalnega kritja običajno daljše od enega leta. Ta pristop se utegne pogosteje uporabiti pri premoženjskih

zavarovanjih, pri katerih je obdobje zavarovalnega kritja omejeno na eno leto ali pa je celo krajše.

1.2.3 Prilagoditve splošnega modela

Splošni model vrednotenja, kot ga predpisuje MSRP 17, obravnava zavarovalne pogodbe z vidika izdajatelja (t.j. zavarovalnice), ne pa tudi z vidika prejemnika zavarovalne pogodbe (t.j. zavarovanca). V vlogi prejemnika zavarovalne pogodbe se lahko pojavi tudi (po)zavarovalnica. V takšnem primeru govorimo o prejetih pozavarovalnih pogodbah. Z MSRP 17 so predvidene določene prilagoditve splošnega modela oziroma dodatne usmeritve za vrednotenje teh pozavarovalnih pogodb. Prav tako splošni model ne obravnava vrednotenja naložbenega in varčevalnega dela, ki sta lahko sestavni del zavarovalnih pogodb. Prilagoditve splošnega modela so tako s standardom predvidene za vrednotenje (IFRS Foundation, 2020a, str. 11):

- prejetih pozavarovalnih pogodb,
- pogodb z neposredno udeležbo na dobičku (angl. Insurance Contracts with Direct Participation Feature) in
- finančnih pogodb z možnostjo diskrecijske udeležbe (angl. Investment Contracts with Discretionary Participation Feature).

1.2.3.1 Pozavarovalne pogodbe

MSRP 17 različno ureja vrednotenje izdanih in pridobljenih pozavarovalnih pogodb. S sklenitvijo pozavarovalne pogodbe (po)zavarovalnica (cedent) prenese del ali vsa svoja tveganja, ki izhajajo iz sklenjenih zavarovalnih pogodb, na pozavarovalnico (cesionar). Predpisane oblike za pozavarovalno pogodbo ni, tako so pogoji in določila pozavarovalnih pogodb rezultat potreb cedentov po pozavarovalni zaščiti, dogovora med cedentom in cesionarjem ter splošne pozavarovalne prakse. Z vidika cesionarja govorimo o izdani pozavarovalni pogodbi, z vidika cedenta pa o pridobljeni pozavarovalni pogodbi (IFRS Foundation, 2020a, str. 43).

V pozavarovalni praksi poznamo dve glavni obliki pozavarovanja, to je obligatorno oziroma obvezno (angl. Treaty Reinsurance) in fakultativno oziroma neobvezno pozavarovanje (angl. Facultative Reinsurance) (Pozavarovalnica Triglav Re, 2020, str. 41). Postopoma so se razvile tudi mešane oblike pozavarovalnih pogodb, ki vključujejo elemente obveznih in fakultativnih pogodb. Pri obligatornih pozavarovanjih mora cedent odstopiti v pozavarovanje vse presežke tveganj, ki so predvideni v pozavarovalni pogodbi, cesionar pa jih mora pozavarovati. Fakultativno pozavarovanje je najstarejša oblika pozavarovanja in se nanaša na posamezne zavarovalne pogodbe. Takšne pogodbe se običajno sklepajo za enkratna zavarovanja ali zavarovanja, ki se po tveganju, zavarovalni vsoti ali kateri drugi posebnosti močno razlikujejo od množičnih zavarovanj.

Glede na način določanja višine cesionarjeve obveznosti ločimo na proporcionalno in neproporcionalno pozavarovanje. Pri proporcionalnem pozavarovanju si cedent in cesionar premijo in odškodnine delita v enakem razmerju. Gre torej za pozavarovanje vnaprej določenega dela tveganja, ki je podan v odstotku. Pri neproporcionalnem pozavarovanju obveza cesionarja za izplačilo škode nastane šele, ko nastala škoda preseže vnaprej določen znesek. Premijo določi cesionar na podlagi pričakovanih škod (Pozavarovalnica Triglav Re, 2020, str. 41).

Cesionar izdano pozavarovalno pogodbo skladno z MSRP 17.3(a) vrednoti po splošnem modelu, kot je opisano v poglavju 1.2.1. Cedent pa za vrednotenje pridobljene pozavarovalne pogodbe prilagodi splošni model (IFRS Foundation, 2020a, str. 20). Osnovni namen pridobitve pozavarovalne pogodbe za cedenta je namreč prenos tveganj in ne ustvarjanje dobička. Skladno z MSRP 17.68 zato takšna pogodba pri cedentu nikoli ne more biti izkazana kot kočljiva pogodba. Ob začetnem pripoznanju pozavarovalne pogodbe se, za razliko od splošnega modela, vedno pripozna CSM, tudi v primeru, ko je vrednost izpolnitvenih denarnih tokov (t.j. diskontirani pričakovani denarni tokovi, povečani za pribitek za tveganja) negativna. S tem se zagotovi, da se tako pozitivni kot morebitni negativni učinki pridobljene pozavarovalne pogodbe sproščajo v izkaz poslovnega izida sočasno z učinki vrednotenja osnovne zavarovalne pogodbe (angl. Underlying Insurance Contract). Pri tem MSRP 17.63 zahteva, da se za vrednotenje pridobljene pozavarovalne pogodbe uporabi iste predpostavke (angl. Consistent Assumptions), kot so bile uporabljene za merjenje zavarovalnih pogodb, katerih tveganje smo prenesli s pridobljeno pozavarovalno pogodbo (IFRS Foundation, 2020a, str. 20).

1.2.3.2 Pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku

Pogodbe z neposredno udeležbo na dobičku (angl. Insurance Contracts with Direct Participation Feature) so zavarovalne pogodbe, ki imajo hkrati naložbeno naravo (IFRS Foundation, 2020a, str. 41). S to pogodbo se zavarovancu poleg osnovnega zavarovanja zagotovi donos iz naslova vnaprej določenih sredstev oziroma naložb (angl. Clearly Identified Pool of Underlying Items). Primer takšnega zavarovanja so naložbena življenjska zavarovanja, kjer zavarovanci prevzemajo naložbeno tveganje. To zavarovanje združuje varčevanje, vezano na gibanje vrednosti enot premoženja izbranih skladov, in življenjsko zavarovanje za primer smrti z zajamčeno zavarovalno vsoto. V primeru smrti zavarovane osebe se upravičencu izplača najmanj zajamčena zavarovalna vsota oziroma vrednost premoženja na naložbenem računu, če je ta višja. Višina izplačane zavarovalne vsote bo tako odvisna od spremembe poštene vrednosti sredstev izbranega sklada (IFRS Foundation, 2020a, str. 73).

Zavarovalnica s takšno pogodbo poleg zavarovanja zavarovancu nudi tudi storitve, povezane s točno določenimi naložbami. Za te storitve zavarovalnica dobi provizijo, katere višina je prav tako odvisna od poštene vrednosti teh sredstev (angl. Variable Fee).

Višina obveznosti iz takšne zavarovalne pogodbe je enaka pošteni vrednosti teh vnaprej določenih sredstev, zmanjšana za vrednost pričakovane provizije, ki pripada zavarovalnici (IFRS Foundation, 2020a, str. 73; IFRS Foundation, 2020b, str. 69).

Za vrednotenje pogodb z neposredno udeležbo v dobičku se uporablja posebej prilagojena različica splošnega modela, ki se imenuje pristop prilagodljivega zaslužka (angl. Variable Fee Approach). Pri tem pristopu se, enako kot pri splošnem modelu, ob začetnem pripoznanju oceni vrednost prihodnjih denarnih tokov, ki so potrebni za izpolnitev pogodbenih zavez. Vendar pa na višino denarnih tokov pri pogodbah z neposredno udeležbo na dobičku poleg netržnih vplivajo tudi tržne oziroma finančne spremenljivke, kot na primer sprememba diskontne stopnje, sprememba pričakovane donosnosti finančnih sredstev, ipd. Zaradi posebnosti pri ocenjevanju višine denarnih tokov je MSRP 17 omogočil drugačno obravnavo pogodb z neposredno udeležbo v dobičku. S pristopom prilagodljivega zaslužka je omogočil, da se vpliv sprememb finančnih predpostavk pri pogodbah z neposredno udeležbo v dobičku evidentira v CSM in ne vpliva neposredno na poslovni izid zavarovalnice (IFRS Foundation, 2020b, str. 70) ¹.

1.2.3.3 Finančne pogodbe z možnostjo diskrecijske udeležbe

Finančne pogodbe z možnostjo diskrecijske udeležbe računovodsko gledano ne sodijo med zavarovalne pogodbe, saj ne nosijo pomembnega zavarovalnega tveganja. Ne glede na to pa so te pogodbe vključene v področje uporabe MSRP 17, a le pod pogojem, če podjetje hkrati izdaja tudi zavarovalne pogodbe, torej le v primeru, če jih izda zavarovalnica, ne pa kakšno drugo podjetje (IFRS Foundation, 2020a, str. 5).

Finančna pogodba z možnostjo diskrecijske udeležbe je instrument, ki vlagatelju daje pogodbeno pravico, da poleg zajamčenega zneska prejme še dodatne zneske (IFRS Foundation, 2020a, str. 42):

1. za katere se pričakuje, da bodo predstavljali pomemben delež celotnih pogodbenih ugodnosti,
2. katerih višino in rok izplačila določi izdajatelj in
3. ki so pogodbeno opredeljeni in so odvisni od:
 - donosov vnaprej določenega sklada sredstev,
 - realiziranih ali nerealiziranih donosov vnaprej določenega sklada sredstev v lasti izdajatelja ali
 - poslovnega izida podjetja, ki izda pogodbo.

¹ Pri drugih zavarovalnih pogodbah namreč na višino denarnih tokov vplivajo predvsem netržne spremenljivke, kot so na primer stopnja umrljivosti, verjetnost rušilnega potresa, ipd. Splošni model zato zahteva, da se spremembe denarnih tokov, ki so posledica spremembe tržne spremenljivke (npr. sprememba diskontne stopnje), pripoznajo kot finančni prihodki/odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb in ne smejo vplivati na višino CSM (IFRS Foundation, 2020a, str. 15).

Primer takšnih pogodb so prostovoljna pokojninska zavarovanja, pri katerih so zavarovanci v obdobju plačevanja zavarovalne premije soudeleženi pri pozitivnem rezultatu, ki je ustvarjen z upravljanjem portfelja teh zavarovanj (npr. zavarovanci so upravičeni do 70 odstotkov v poslovnem letu realiziranega donosa naložb, ki pokrivajo obveznosti iz naslova teh zavarovanj).

Ker takšne pogodbe ne nosijo pomembnega zavarovalnega tveganja, so za njihovo merjenje zahteve splošnega modela prilagojene tako, da višina izmerjene obveznosti ustrezneje odraža finančna tveganja. MSRP 17.71 tako zahteva naslednje prilagoditve (IFRS Foundation, 2020a, str. 24):

- datum začetnega pripoznanja se prilagodi tako, da je skladen z zahtevami MSRP 9 za pripoznanje finančnega instrumenta (t.j. na dan, ko zavarovalnica postane pogodbeni stranka),
- pogodbeni meja (angl. Contract Boundary) se prilagodi tako, da ocenjeni denarni tokovi ustrezno odražajo tudi diskrecijsko pravico zavarovalnice glede dodatnih izplačil in
- CSM se prenaša med zavarovalne prihodke takrat, ko smo zavarovancu nudili naložbene oziroma finančne storitve.

2 ANALIZA PODATKOVNIH ZAHTEV, KI SO POSLEDICA UVEDBE MSRP 17

Analizirala sem, kako bo uvedba MSRP 17 vplivala na računovodsko obravnavo zavarovalnih pogodb. Namen analize je ugotoviti, kako bo novi standard vplival na količino oziroma vrsto zahtevanih podatkov, ki bodo potrebni računovodskim oddelkom zavarovalnic za izpolnjevanje zahtev standarda. Zato na preprostem primeru najprej prikazujem računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalno pogodbo, sestavo bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter razkritij, skladno z MSRP 4. V nadaljevanju pa sem isto zavarovalno pogodbo prikazala še skladno z MSRP 17. Kot primer sem izbrala zavarovalno pogodbo, ki je obravnavana v MSRP 17.IE – Primer 1 (IFRS Foundation, 2020c). Zaradi poenostavitve sem ponazoritev računovodskega evidentiranja naredila za eno zavarovalno pogodbo, čeprav MSRP 17 zahteva vrednotenje skupine zavarovalnih pogodb (IFRS Foundation, 2020a, str. 10).

Z namenom primerjalne analize sem pregledala tudi letna poročila slovenskih zavarovalnic, da bi ugotovila, kakšna je njihova trenutna praksa in kako trenutno prikazujejo zavarovalne pogodbe v svojih računovodskih izkazih. Pregledala sem letna poročila treh največjih zavarovalnic, t.j. Zavarovalnice Triglav, d.d., Pozavarovalnice Sava, d.d. in Generali zavarovalnice, d.d., ter dveh naključno izbranih manjših zavarovalnic, t.j. Merkur zavarovalnice, d.d. in Modre zavarovalnice, d.d. (Zavarovalnica

Triglav, 2020; Pozavarovalnica Sava, 2020; Generali zavarovalnica, 2020; Merkur zavarovalnica, 2020; Modra zavarovalnica, 2020).

Četudi MSRP 17 predpisuje način vrednotenja zavarovalnih pogodb in izkazovanja učinkov vrednotenja le-teh v računovodskih izkazih, pa prepušča zavarovalnicam, da si same izberejo, kako bodo zavarovalno pogodbo konkretno evidentirale v analitičnih računovodskih evidencah. Sama tu prikazujem enega izmed možnih načinov evidentiranja poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami, kot jih predvideva MSRP 17.

Obravnavala sem dobičkonosno zavarovalno pogodbo, za katero sem po MSRP 17 uporabila splošni model vrednotenja. Prikazala sem računovodsko obravnavo zavarovalne pogodbe za celotno obdobje trajanja kritja, to je 3 leta. Predpostavke ob začetnem pripoznanju so naslednje:

- zavarovalnica izda zavarovalno pogodbo z obdobjem kritja 3 let,
- plačilo celotne zavarovalne premije se pričakuje takoj ob izdaji zavarovalne pogodbe, v skupnem znesku 900 EUR,
- konec vsakega leta se pričakuje odliv za škodo v višini 100 EUR in neposredno pripisljive stroške, prav tako v višini 100 EUR,
- uporabljena je 5-odstotna diskontna stopnja,
- pribitek za tveganja (angl. Risk Adjustment) je bil ob začetnem pripoznanju ocenjen na 120 EUR.

Predpostavimo, da se je v resnici zgodilo naslednje:

- v prvem letu so realizirani denarni tokovi enaki pričakovanim,
- v drugem letu so izdatki za stroške in škode nižji od pričakovanih, in sicer 75 EUR za stroške in 75 EUR za škode,
- zaradi nižjih izdatkov v drugem letu so v zavarovalnici prilagodili tudi pričakovane izdatke za tretje leto, in sicer na 70 EUR za stroške in 70 EUR za škode,
- stroški in škode so bili plačani v obdobju, v katerem so nastali,
- diskontna stopnja je ostala nespremenjena v vseh 3 letih.

2.1 Računovodska obravnava zavarovalne pogodbe po MSRP 4

Ker MSRP 4 ne predpisuje podrobnejše metodologije za merjenje in pripoznavanje zavarovalnih pogodb, se pri vrednotenju in izdelavi računovodskih izkazov slovenske zavarovalnice trenutno opirajo na Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/00 z dne 17. 2. 2000, v nadaljevanju ZZavar), četudi ta ne velja več. Novejša različica Zakona o zavarovalništvu iz leta 2016 (Uradni list RS, št. 93/15 z dne 7. 12. 2015, v nadaljevanju Zzavar-1), sicer obravnava merjenje obveznosti iz zavarovalnih pogodb oziroma zavarovalno-tehnične rezervacije, a zgolj za potrebe izračuna kapitalske ustreznosti (t.i.

ureditev Solventnost II), ne pa tudi za namene sestave računovodskih izkazov. Pri analizi računovodske obravnave zavarovalnih pogodb po MSRP 4 zato sledim poslovni praksi, ki je uveljavljena v slovenskih zavarovalnicah.

V tabeli 1 sem prikazala trenutno računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov, ki nastanejo na osnovi obravnavane zavarovalne pogodbe od datuma sklenitve zavarovanja. Po MSRP 4 se kot prihodek zavarovalnice pripozna celoten znesek obračunane zavarovalne premije in sicer takoj ob izdaji zavarovalne pogodbe in ne šele ob plačilu premije. Obračunano kosmato zavarovalno premijo sem skladno z obstoječo poslovno prakso proporcionalno razmejila na obdobje 3 let, zato da so prihodki po posameznih letih izkazani skladno s trajanjem kritja zavarovalne pogodbe. Prihodke sem razmejila tako, da sem oblikovala rezervacije za prenosno premijo, ki sem jo postopno zmanjševala do konca trajanja zavarovalnega kritja. Škodne rezervacije sem ob začetnem pripoznanju zavarovalne pogodbe ocenila v višini sedanje vrednosti pričakovanih odlivov za škode, povečane za pribitek za tveganja v višini 120 EUR.

Tabela 1: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 4 (v EUR)

Št.	Dogodek	Bilančna postavka	Analitična evidenca	V breme	V dobro
LETO 1					
1	Prejeto plačilo zavarovalne premije	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva	900	
		IPI - Prihodki od premije	Obračunana kosmata zavarovalna premija		900
2	Oblikovanje rezervacije za prenosno premijo	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Rezervacije za prenosno premijo		600
		IPI - Prihodki od premije	Sprememba prenosne premije	600	
3	Oblikovanje škodnih rezervacij	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Škodne rezervacije		392
		IPI - Odhodki za odškodnine	Sprememba škodnih rezervacij	392	
4	Plačilo stroškov	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		100
		IPI - Stroški	Stroški	100	
5	Izplačilo odškodnin	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		100
		IPI - Odhodki za odškodnine	Obračunani kosmati zneski škod	100	
6	Sproščanje škodnih rezervacij	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Škodne rezervacije	126	
		IPI - Odhodki za odškodnine	Sprememba škodnih rezervacij		126

se nadaljuje

Tabela 1: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 4 (v EUR) (nad.)

Št.	Dogodek	Bilančna postavka	Analitična evidenca	V breme	V dobro
LETO 2					
1	Plačilo stroškov	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		75
		IPI - Stroški	Stroški	75	
2	Izplačilo odškodnin	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		75
		IPI - Odhodki za odškodnine	Obračunani kosmati zneski škod	75	
3	Sproščanje škodnih rezervacij	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Škodne rezervacije	169	
		IPI - Odhodki za odškodnine	Sprememba škodnih rezervacij		169
4	Sproščanje rezervacije za prenosno premijo	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Rezervacije za prenosno premijo	300	
		IPI - Prihodki od premije	Sprememba prenosne premije		300
LETO 3					
1	Plačilo stroškov	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		70
		IPI - Stroški	Stroški	70	
2	Izplačilo odškodnin	BS - Denarna sredstva	Denarna sredstva		70
		IPI - Odhodki za odškodnine	Obračunani kosmati zneski škod	70	
3	Sproščanje škodnih rezervacij	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Škodne rezervacije	97	
		IPI - Odhodki za odškodnine	Sprememba škodnih rezervacij		97
4	Sproščanje rezervacije za prenosno premijo	BS - Zavarovalno-tehnične rezervacije	Rezervacije za prenosno premijo		300
		IPI - Prihodki od premije	Sprememba prenosne premije	300	

Opomba: BS – bilanca stanja, IPI – izkaz poslovnega izida

Vir: lastno delo.

Na podlagi evidenc, ki so prikazane v tabeli 1, sem izdelala bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za vsa tri leta trajanja kritja zavarovalne pogodbe in sta prikazani v tabeli 2. Gre za poenostavljen prikaz računovodskih izkazov, ki vključuje zgolj postavke, na katere vpliva sklenitev obravnavane zavarovalne pogodbe. V izkazu poslovnega izida so zneski, ki so knjiženi v breme, t.j. stroški in odhodki, prikazani z negativnim predznakom, zneski, ki so knjiženi v dobro, t.j. prihodki, pa so predstavljeni s pozitivnim predznakom. V kolikor so na primer odhodki za škode označeni s pozitivnim zneskom, gre za popravek preveč obračunanih odhodkov v preteklih obdobjih.

Tabela 2: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, izdelana skladno z MSRP 4 (v EUR)

BILANCA STANJA	31.12.X1	31.12.X2	31.12.X3
I. SREDSTVA	700	550	410
1. Denarna sredstva	700	550	410
II. OBVEZNOSTI IN KAPITAL (1+2)	700	550	410
1. Kapital (a+b)	-166	153	410
a. Poslovni izid tekočega leta	-166	319	257
b. Zadržani dobički preteklih let	0	-166	153
2. Zavarovalno-tehnične rezervacije (a+b)	866	397	0
a. Rezervacije za prenosne premije	600	300	0
b. Škodne rezervacije	266	97	0
IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA	LETO X1	LETO X2	LETO X3
I. ČISTI PRIHODKI OD ZAVAROVALNIH PREMIJ (1+2)	300	300	300
1. Obračunana kosmata zavarovalna premija	900	0	0
2. Sprememba prenosne premije	-600	300	300
II. ČISTI ODHODKI ZA ŠKODE(1+2)	-366	94	27
1. Obračunani kosmati zneski odškodnin	-100	-75	-70
2. Sprememba škodnih rezervacij	-266	169	97
III. OBRATOVALNI STROŠKI	-100	-75	-70
1. Ostali obratovalni stroški	-100	-75	-70
POSLOVNI IZID TEKOČEGA LETA (I+II+III)	-166	319	257

Vir: lastno delo.

Zahteve MSRP 4 glede dodatnih pojasnil k računovodskim izkazom so zelo splošne. MSRP 4.36 zahteva zgolj to, da »zavarovalnica razkrije informacije, ki vplivajo na bilančne postavke, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe«. Slovenske zavarovalnice k računovodskim izkazom običajno dodajo naslednja pojasnila:

- stanje zavarovalno-tehničnih rezervacij na datum poročanja, npr. po vrstah zavarovanj, zneskih kosmatih in čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij, ipd. (Zavarovalnica Triglav, 2020, str. 229-230; Pozavarovalnica Sava, 2020, str. 226; Modra zavarovalnica, 2020, str. 119),
- prikaz gibanja zavarovalno-tehničnih rezervacij v obravnavanem obdobju (glejte npr. Merkur zavarovalnica, 2020, str. 136; Generali zavarovalnica, 2020, str. 71-72) in
- razvoj škodnega dogajanja, t.j. podatek o tem, v katerem obdobju so škode nastale in v katerem obdobju so bile rešene (glejte npr. Generali zavarovalnica, 2020, str. 68-69; Zavarovalnica Triglav, 2020, str. 233).

V tabeli 3 sem zato na obravnavanem primeru prikazala najpogosteje uporabljen način razkrivanja gibanja zavarovalno-tehničnih rezervacij.

Tabela 3: Gibanje zavarovalno-tehničnih rezervacij po MSRP 4 (v EUR)

	Rezervacije za prenosne premije	Škodne rezervacije
Stanje na 1.1.X1	0	0
Povečanje	600	392
Poraba in sprostitev	0	-126
Stanje na 31.12.X1	600	266
Povečanje	0	0
Poraba in sprostitev	-300	-169
Stanje na 31.12.X2	300	97
Povečanje	0	0
Poraba in sprostitev	-300	-97
Stanje na 31.12.X3	0	0

Vir: lastno delo.

Skladno z MSRP 4.38 je zahtevano tudi razkritje informacij, na podlagi katerih bralec lahko oceni naravo in obseg tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb. K izpolnjevanju te zahteve slovenske zavarovalnice pristopajo različno, predvsem v odvisnosti od tega, katera tveganja opredelijo kot pomembna. Po pregledu letnih poročil za leto 2019 ugotavljam, da slovenske zavarovalnice najpogosteje navajajo, da so izpostavljene naslednjim tveganjem (Pozavarovalnica Sava, 2020, str. 173; Merkur zavarovalnica, 2020, str. 99-102; Zavarovalnica Triglav, 2020, str. 156-159):

- tveganju nezadostne premije,
- tveganju nezadostnih rezervacij in
- tveganju predčasnih prekinitev in umrljivosti pri življenjskih zavarovanjih.

Obvladovanje tveganja nezadostne premije zavarovalnice pogosto razkrivajo s prikazom škodnega rezultata, t.j. razmerjem med odhodki za škode in prihodki od zavarovalne premije. Za razkrivanje obvladovanja tveganj nezadostnih rezervacij se običajno poslužujejo analize razvoja škodnega dogajanja glede na leto nastanka škode. Zavarovalnice pri razkrivanju obvladovanja zavarovalnih tveganj prikažejo tudi teste občutljivosti. Tiste zavarovalnice, ki ponujajo premoženjska zavarovanja, s testom občutljivosti prikažejo, kako bi npr. sprememba škodnega rezultata vplivala na višino zavarovalno-tehničnih rezervacij in poslovni izid. Zavarovalnice, ki ponujajo življenjska zavarovanja, pa pogosto prikažejo, kako bi sprememba diskontne stopnje, sprememba stroškov ali sprememba stopnje umrljivosti vplivala na višino zavarovalno-tehničnih rezervacij.

2.2 Računovodska obravnava zavarovalne pogodbe po MSRP 17

Pri predstavitvi računovodske obravnave zavarovalnih pogodb po MSRP 17 sem za obravnavano zavarovalno pogodbo uporabila vrednotenje z uporabo splošnega modela oziroma modela štirih gradnikov (glej poglavje 1.2.1), saj gre za pogodbo, katere zavarovalno kritje je daljše od 1 leta in zato ne izpolnjuje pogojev za poenostavljen model vrednotenja. Obravnavana zavarovalna pogodba tudi ne vključuje pravice za udeležbo v dobičku ali drugih elementov, zaradi katerih bi bilo treba uporabiti prilagoditve splošnega modela.

V skladu s splošnim modelom vrednotenja se za zavarovalno pogodbo najprej ugotovi sedanjo vrednost pričakovanih denarnih tokov. Sledi izračun prilagoditve za tveganja in nazadnje še CSM. Te izračune izdelajo aktuarji. Za obravnavan primer je tak izračun prikazan v tabeli 4.

Tabela 4: Izračun vrednosti zavarovalne pogodbe ob začetnem pripoznanju

	v EUR
a. Sedanja vrednost pričakovanih prilivov	900
b. Sedanja vrednost pričakovanih odливov	-545
c. Sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov (a + b)	355
d. Ocena pribitka za nefinančna tveganja	120
e. Izpolnitveni denarni tokovi (c - d)	235
f. CSM (f = e ob začetnem pripoznanju)	235

Prirejeno po IFRS Foundation (2020c, str. 4).

V tabeli 5 sem prikazala računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 17, povezanih z obravnavano zavarovalno pogodbo. Izhajala sem iz ilustrativnega primera IFRS Foundation (2020c, str. 4), pri čemer sem sama ocenila, katere knjižbe in analitične evidence bodo ob uvedbi novega standarda potrebne. Pri tem sem izhajala s stališča, da morajo biti evidence dovolj podrobne, da lahko poleg izdelave računovodskih izkazov zadostimo tudi vsem zahtevam standarda, ki se nanašajo na dodatna razkritja, kot so zahtevana v MSRP 17.99-105 (IFRS Foundation, 2020a, str. 30).

Tabela 5: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 17 (v EUR)

Št.	Dogodek	Izkaz	Bilančna postavka	Analitična evidenca	V breme	V dobro
LETO 1						
1	Začetno pripoznanje	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / premije	900	
		BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode		545
		BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / Prilagoditev za tveganja		120
		BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM		235
2	Pričakovani prilivi iz naslova zavarovalne premije	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / premije		900
		BSI	Kontrolni konto za premije	Kontrolni konto za premije	900	
3	Dejanski prilivi iz naslova zavarovalne premije	BSI	Kontrolni konto za premije	Kontrolni konto za premije		900
		BS	Denarna sredstva	Denarna sredstva	900	
4	Pričakovani odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	200	
		IPI	Zavarovalni prihodki	Pričakovani stroški in škode		200
5	Dejansko nastali stroški in škode v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški		200
		IPI	Odhodki zavarovalnih storitev	Nastale škode in stroški	200	
6	Dejanski odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški	200	
		BS	Denarna sredstva	Denarna sredstva		200
7	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode		27
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	27	
8	Sproščanje prilagoditve za tveganja	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / Prilagoditev za tveganja	40	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / Prilagoditev za tveganja		40
9	Sproščanje CSM	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	82	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / CSM		82
10	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM		12
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	12	

se nadaljuje

Tabela 5: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 17 (v EUR) (nad.)

Št.	Dogodek	Izkaz	Bilančna postavka	Analitična evidenca	V brema	V dobro
LETO 2						
1	Pričakovani odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	200	
		IPI	Zavarovalni prihodki	Pričakovane stroški in škode		200
2	Dejansko nastali stroški in škode v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški		150
		IPI	Odhodki zavarovalnih storitev	Nastale škode in stroški	150	
3	Dejanski odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški	150	
		BS	Denarna sredstva	Denarna sredstva		150
4	Sprememba pričakovanih denarnih tokov za leto 3	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	57	
		BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / Prilagoditev za tveganja	10	
		BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM		67
5	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode		19
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	19	
6	Sproščanje prilagoditve za tveganja	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / Prilagoditev za tveganja	40	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / Prilagoditev za tveganja		40
7	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM		8
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	8	
8	Sproščanje CSM	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	122	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / CSM		122
LETO 3						
1	Pričakovani odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	140	
		IPI	Zavarovalni prihodki	Pričakovane stroški in škode		140
2	Dejansko nastali stroški in škode v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški		140
		IPI	Odhodki zavarovalnih storitev	Nastale škode in stroški	140	
3	Dejanski odlivi v letu 1	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LIC / PV / škode in stroški	140	
		BS	Denarna sredstva	Denarna sredstva		140
4	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode		7
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / PV / stroški in škode	7	

se nadaljuje

Tabela 5: Računovodsko evidentiranje poslovnih dogodkov po MSRP 17 (v EUR) (nad.)

Št.	Dogodek	Izkaz	Bilančna postavka	Analitična evidenca	V breme	V dobro
5	Sproščanje prilagoditve za tveganja	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / Prilagoditev za tveganja	30	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / Prilagoditev za tveganja		30
6	Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja (ob nespremenjeni obrestni meri)	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM		6
		IPI	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	6	
7	Sproščanje CSM	BS	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb	LRC / CSM	124	
		IPI	Zavarovalni prihodki	LRC / CSM		124

Opomba: BS – bilanca stanja, IPI – izkaz poslovnega izida, BSI – izvenbilančna evidenca, LRC – obveznost za preostalo kritje, LIC – obveznost za nastale škode, PV – sedanja vrednost prihodnjih pričakovanih denarnih tokov, CSM – pogodbeno storitvena marža

Vir: lastno delo.

Na osnovi prikaza računovodskih evidenc poslovnih dogodkov v tabeli 5, ki se nanašajo na obravnavano zavarovalno pogodbo, sem v tabeli 6 izdelala bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za vsa tri leta trajanja zavarovalne pogodbe. MSRP 17.78 zahteva, da se vrednost zavarovalne pogodbe v bilanci stanja izkaže v eni postavki, kot sredstvo ali kot obveznost iz naslova zavarovalne pogodbe (IFRS Foundation, 2020a, str. 26). Zaradi večje preglednosti in nazornejše predstavitve sem tu izjemoma obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb dodatno razdelila na obveznosti za preostalo kritje in obveznosti za nastale škode ter nadalje še na osnovne gradnike splošnega modela: sedanjo vrednost pričakovanih denarnih tokov, prilagoditev za tveganja in CSM.

Pri izdelavi izkaza poslovnega izida sem upoštevala določila MSRP 17.80, ki določa, da je treba ločeno prikazati (IFRS Foundation, 2020a, str. 26):

- rezultat iz naslova zavarovalnih storitev in
- finančne prihodke in finančne odhodke iz naslova zavarovalnih storitev.

Rezultat iz naslova zavarovalnih storitev sestavljajo (IFRS Foundation, 2020a, str. 27):

- zavarovalni prihodki in
- odhodki zavarovalnih storitev.

Zavarovalni prihodki odražajo nadomestilo, do katerega zavarovalnica pričakuje, da bo upravičena v zameno za svoje storitve. Zavarovalnica mora ločeno prikazati, koliko od tega nadomestila se nanaša na (IFRS Foundation, 2020a, str. 27):

- sproščanje CSM,
- sproščanje pribitka za tveganje in
- pričakovane škode in pripisljive stroške.

MSRP 17.85 tudi navaja, da se podatek o obračunani zavarovalni premiji ne izkaže v izkazu poslovnega izida, kot je bila to praksa slovenskih zavarovalnic v času uporabe MSRP 4 (IFRS Foundation, 2020a, str. 27).

V okviru finančnih prihodkov in finančnih odhodkov iz naslova zavarovalnih storitev so prikazani vplivi sprememb finančnih predpostavk, kot na primer sprememba diskontne stopnje.

Tabela 6: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, izdelana skladno z MSRP 17 (v EUR)

BILANCA STANJA	31.12.X1	31.12.X2	31.12.X3
I. SREDSTVA	700	550	410
1. Denarna sredstva	700	550	410
II. OBVEZNOSTI IN KAPITAL (1+2)	700	550	410
1. Obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb (1.1.+1.2.)	617	282	0
1.1. Obveznosti za preostalo kritje (a+b+c)	617	282	0
a. Sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov	372	133	0
b. Prilagoditev za tveganja	80	30	0
c. CSM	165	119	0
1.2. Obveznosti za nastale škode (a+b)	0	0	0
a. Sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov	0	0	0
b. Prilagoditev za tveganja	0	0	0
2. Kapital (2.1.+2.2.)	83	268	410
2.1. Poslovni izid tekočega obdobja	83	185	142
2.2. Zadržani poslovni rezultat	0	83	268
IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA	LETO X1	LETO X2	LETO X3
I. Zavarovalni prihodki (1+2+3)	322	362	294
1. Sproščanje CSM	82	122	124
2. Sproščanje prilagoditve za tveganja	40	40	30
3. Pričakovane škode in pripisljivi stroški	200	200	140
II. Odhodki zavarovalnih storitev	-200	-150	-140
1. Nastale škode in stroški	-200	-150	-140
III. REZULTAT IZ NASLOVA ZAVAROVALNIH STORITEV (I+II)	122	212	154
IV. Finančni prihodki in finančni odhodki iz naslova zavarovalnih storitev	-39	-27	-13
1. Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja	-39	-27	-13
V. POSLOVNI IZID TEKOČEGA LETA (III+IV)	83	185	141

Vir: lastno delo.

Ključnega pomena pri računovodski obravnavi zavarovalnih pogodb bo razumevanje podatkov. MSRP 17 namreč s svojimi zahtevami popolnoma spreminja način prikazovanja zavarovalnih pogodb v računovodskih izkazih. Standard zahteva, da se že takoj ob sklenitvi zavarovalne pogodbe izračuna njena pričakovana dobičkonosnost v celotnem obdobju kritja. Tako izračunan dobiček se pripozna kot obveznost zavarovalnice in se prenaša v prihodke tekom trajanja zavarovalnega kritja. Če so računovodje pri postopku evidentiranja zavarovalnih pogodb po MSRP 4 izračunane zneske zavarovalno-tehničnih rezervacij v glavni knjigi upoštevali kot končni podatek, posredovan iz aktuarskih oddelkov, pri čemer ni bilo pomembno, kateri razlogi so privedli do kasnejših sprememb njihovega stanja, bodo morali skladno z zahtevami MSRP 17 vzpostaviti transakcijski sistem za sprotno beleženje ne le sprememb, pač pa tudi razlogov, ki so do spremembe privedli.

Zaradi kompleksnosti merjenja zavarovalnih pogodb MSRP 17 zahteva, da se računovodskim izkazom priloži tudi relativno veliko razkritij in dodatnih pojasnil v zvezi z zavarovalnimi pogodbami. Ta zagotavljajo dodatne informacije o zneskih, pripoznanih v računovodskih izkazih, o pomembnih presojah, ki so bile uporabljene pri izračunih, ter o naravi in obsegu tveganj, ki izhajajo iz izdanih zavarovalnih pogodb. Namen teh razkritij je, da uporabniki računovodskih izkazov lažje ocenijo vpliv sklenjenih zavarovalnih pogodb na finančni položaj zavarovalnice, njeno poslovno uspešnost in denarne tokove. Na podlagi obravnavane zavarovalne pogodbe sem v tabeli 7 prikazala primer enega od zahtevanih pojasnil gibanja obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb po posameznih sestavinah obveznosti: sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov, prilagoditev za tveganja in CSM, kot to zahteva MSRP 17.101 (IFRS Foundation, 2020a, str. 31).

Tabela 7: Gibanje sedanje vrednosti prihodnjih denarnih tokov, pribitka za tveganje in CSM - primer zahtevanega razkritja po MSRP 17.101 (v EUR)

	PV (1)	RA (2)	CSM (3)	SKUPAJ (1+2+3)
LETO X1				
1. Začetno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb	0	0	0	0
2. Rezultat iz naslova zavarovalnih storitev (a+b)	-355	80	153	-122
a) Spremembe, ki se nanašajo na bodoče storitve (a1)	-355	120	235	0
a1) Začetno pripoznanje novih pogodb	-355	120	235	0
b) Spremembe, ki se nanašajo na tekoče storitve (b1+b2)	0	-40	-82	-122
b1) Sproščanje prilagoditve za tveganja	0	-40	0	-40
b2) CSM za storitve, opravljene v tekočem obdobju	0	0	-82	-82
3. Finančni prihodki in odhodki iz zavarovalnih storitev (a)	27	0	12	39
a) Pripis obresti	27	0	12	39

se nadaljuje

Tabela 7: Gibanje sedanje vrednosti prihodnjih denarnih tokov, pribitka za tveganje in CSM – primer zahtevanega razkritja po MSRP 17.101 (v EUR) (nad.)

	PV (1)	RA (2)	CSM (3)	SKUPAJ (1+2+3)
4. Denarni tokovi (a+b)	700	0	0	700
a) Prejeta plačila premije	900	0	0	900
b) Plačila stroškov in odškodnin	-200	0	0	-200
5. Končno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb (1+2+3+4)	372	80	165	617
LETO X2				
1. Začetno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb	372	80	165	617
2. Rezultat iz naslova zavarovalnih storitev (a+b)	-107	-50	-55	-212
a) Spremembe, ki se nanašajo na bodoče storitve (a1)	-57	-10	67	0
a1) Začetno pripoznanje novih pogodb	-57	-10	67	0
b) Spremembe, ki se nanašajo na tekoče storitve (b1+b2+b3)	-50	-40	-122	-212
b1) Sproščanje prilagoditve za tveganja	0	-40	0	-40
b2) CSM za storitve, opravljene v tekočem obdobju	0	0	-122	-122
b3) Izkušvene spremembe	-50	0	0	-50
3. Finančni prihodki in odhodki iz zavarovalnih storitev (a)	19	0	8	27
a) Pripis obresti	19		8	27
4. Denarni tokovi (a+b)	-150	0	0	-150
a) Prejeta plačila premije	0	0	0	0
b) Plačila stroškov in odškodnin	-150	0	0	-150
5. Končno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb (1+2+3+4)	134	30	119	282
LETO X3				
1. Začetno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb	134	30	119	282
2. Rezultat iz naslova zavarovalnih storitev (a+b)	0	-30	-124	-154
a) Spremembe, ki se nanašajo na bodoče storitve (a1)	0	0	0	0
a1) Začetno pripoznanje novih pogodb	0	0	0	0
b) Spremembe, ki se nanašajo na tekoče storitve (b1+b2+b3)	0	-30	-124	-154
b1) Sproščanje prilagoditve za tveganja	0	-30	0	-30
b2) CSM za storitve, opravljene v tekočem obdobju	0	0	-124	-124
b3) Izkušvene spremembe	0	0	0	0
3. Finančni prihodki in odhodki iz zavarovalnih storitev (a)	7	0	6	13
a) Pripis obresti	7		6	13
4. Denarni tokovi (a+b)	-140	0	0	-140
a) Prejeta plačila premije	0	0	0	0
b) Plačila stroškov in odškodnin	-140	0	0	-140
5. Končno stanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb (1+2+3+4)	0	0	0	0

Opomba: PV – sedanja vrednost pričakovanih denarnih tokov, RA – prilagoditev za tveganja, CSM – pogodbeno storitvena marža

Vir: lastno delo.

MSRP 17.109 tudi zahteva, da zavarovalnica razkrije svoja pričakovanja glede pripoznanja preostale vrednosti CSM v poslovnem izidu (IFRS Foundation, 2020a, str. 33). Primer takšnega pojasnila je prikazan v tabeli 8.

Tabela 8: Pričakovano pripoznavanje CSM v poslovnem izidu - primer zahtevanega razkritja po MSRP 17.109 (v EUR)

31.12.XX	Izdane zavarovalne pogodbe			
Predvideno pripoznavanje CSM v poslovnem izidu	Življenjska zavarovanja	Varčevalna zavarovanja	Zavarovanja z udeležbo na dobičku	SKUPAJ CSM
v roku 1 leta				
v roku 1 do 2 let				
v roku 2 do 3 let				
v roku 3 do 4 let				
v roku 4 do 5 let				
v roku 5 do 10 let				
nad 10 leti				
Skupaj				

Opomba: CSM – pogodbeno storitvena marža

Prirejeno po PwC (brez datuma).

MSRP 17.117-120 zahteva, da je potrebno pojasniti tudi vse pomembne presoje oziroma usmeritve: vse metode, ki so bile uporabljene pri merjenju zavarovalnih pogodb in morebitne spremembe le-teh, stopnjo zaupanja, ki je bila uporabljena pri izračunu prilagoditve za tveganja, in uporabljeno krivuljo obrestnih mer (IFRS Foundation, 2020a, str. 35). Četudi po MSRP 4 teh razkritij ni bilo potrebno priložiti, bodo po moji oceni za potrebe MSRP 17 ta razkritja pripravljali v aktuarskih oddelkih, zato ta sprememba ne bo pomembno vplivala na organizacijo dela računovodskih oddelkov v zavarovalnicah.

Dodatno MSRP 17.121-132 zahteva tudi razkrivanje narave in obsega tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih pogodb (IFRS Foundation, 2020a, str. 36). Razkritja zavarovalnih in finančnih tveganj so podobna razkritjem finančnih tveganj, ki jih zahteva MSRP 7 Finančni instrumenti: Razkritja. Razkrivanje narave in obsega tveganj je zahtevano že z MSRP 4, vendar je poudarek na razkrivanju zavarovalnih tveganj, ne pa na finančnih tveganjih, ki so povezana z zavarovalnimi pogodbami. Izdelava analize občutljivosti višine obveznosti iz naslova zavarovalnih pogodb je na primer po MSRP 4.39(c)(i) zahtevana samo za zavarovalna tveganja, MSRP 17.128 pa zahteva razkrivanje občutljivosti na ne le vse vrste zavarovalnih, pač pa tudi na tržna tveganja, ki izhajajo iz zavarovalnih in pozavarovalnih pogodb. Podobno je tudi pri zahtevi za razkrivanje koncentracije tveganj: MSRP 17.127 zahteva to pojasnilo za vse vrste tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih in pozavarovalnih pogodb, medtem ko se MSRP 4.39(c)(ii) pri tej zahtevi omeji le na zavarovalna tveganja. Bolj natančne so tudi zahteve glede pojasnjevanja kreditnega in likvidnostnega tveganja: če je MSRP 4 zgolj zahteval, da se ta tveganja

pojasnijo, pri čemer pa ni navedel, kako naj se to stori, sedaj MSRP 17 odpravlja to pomanjkljivost (MSRP 17.131-132) (IFRS Foundation, 2020a; IFRS Foundation, 2020c).

Ne glede na obsežnejše zahteve glede dodatnih pojasnil pa enako kot pri razkrivanju pomembnih presoj oziroma usmeritev ocenjujem, da te zahteve ne bodo pomembno vplivale na organizacijo računovodskih oddelkov, pač pa v pretežni meri na aktuarske oddelke. Pri pripravi letnih poročil bo sicer treba pripraviti obsežnejša pojasnila tudi glede razkrivanja narave in obsega tveganja, vendar pa gre za analize, ki jih aktuarji in upravljavci tveganj že danes izvajajo v okviru postopkov merjenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Zato ocenjujem, da bodo podatki za ta dodatna pojasnila pripravljeni v aktuarskih oddelkih oziroma oddelkih, ki se ukvarjajo z obvladovanjem tveganj v zavarovalnicah.

2.3 Primerjava podatkovnih zahtev po MSRP 4 in MSRP 17

Eden izmed glavnih izzivov uvedbe MSRP 17 je kakovost podatkov in njihovo obdelovanje (Insurance CIO Outlook, brez datuma; Insurance ERM, brez datuma; IFRS Foundation, 2017a). Zato sem na podlagi računovodske obravnave izbrane zavarovalne pogodbe, predstavljene v poglavjih 2.1 in 2.2, pripravila pregled podatkovnih zahtev tako po MSRP 4, kot tudi po MSRP 17 ter ju primerjala. Najprej sem proučila, od kod in v kakšni obliki se črpajo podatki, ki se v računovodstvu uporabijo za izdelavo bilance stanja in izkaza poslovnega izida po MSRP 4 in MSRP 17, v nadaljevanju pa še nivo in vsebino zahtevanih podatkov.

Slovenske zavarovalnice imajo različno zasnovane informacijske infrastrukture in uporabljajo različna orodja, ki so jim v pomoč pri vodenju analitičnih evidenc, povezanih z evidentiranjem zavarovalnih pogodb. Praviloma so to (Insurance CIO Outlook, brez datuma; Insurance ERM, brez datuma):

- Glavna knjiga: informacijska podpora za vodenje sintetičnih računovodskih evidenc, ki so podlaga za izdelavo računovodskih izkazov. Gre za transakcijsko orodje, ki omogoča beleženje poslovnih dogodkov. Glavna knjiga je lahko neposredno ali posredno povezana z različnimi analitičnimi evidencami, kot so na primer: analitična evidenca obratovalnih stroškov, analitična evidenca osnovnih sredstev oziroma register osnovnih sredstev, ipd.
- Jedrni sistem: informacijska podpora za vodenje analitičnih evidenc izdanih zavarovalnih pogodb. V jedrni sistem se vnese vsaka izdana zavarovalna pogodba, višina zavarovalne premije, višina zavarovalnega kritja, nastanek morebitne škode in ocenjen znesek škode, plačila zavarovalne premije, ipd.
- Aktuarska orodja: gre za strokovna orodja, ki podpirajo izvajanje različnih matematičnih in statističnih metod. V njih se s pomočjo aktuarskih modelov izračunavajo pričakovani denarni tokovi, ki so podlaga za ocenjevanje obveznosti zavarovalnice, ki izhajajo iz njenih izdanih zavarovalnih pogodb.

- Različne preglednice: aktuarji pri svojem delu poleg aktuarskih orodij v veliki meri uporabljajo preglednice (npr. MS Excel), saj so enostavne za uporabo, rezultati izračunov pa v mnogih primerih preglednejši, kot pri uporabi aktuarskih orodij.
- MSRP 17 orodje: gre za informacijsko podporo, ki bo na podlagi podatkov iz analitičnih evidenc, aktuarskih orodij, preglednic in drugih virov omogočala sistematično združevanje in obdelovanje le-teh v skladu z MSRP 17, kot na primer: izračun in amortiziranje CSM, diskontiranje denarnih tokov, izračun pribitka za tveganje, zapis podatkov v obliki dvostavnega knjigovodstva, ipd. Omenjene funkcionalnosti bodo zavarovalnice lahko vzpostavile v okviru obstoječih aktuarskih orodij ali pa v okviru glavne knjige, lahko pa se bodo odločile za ločeno oziroma samostojno informacijsko podporo.

2.3.1 Viri in oblike podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 4

Da bi lahko izdelali računovodske izkaze, morajo biti ob zaključku poročevalskega obdobja (npr. konec poslovnega leta) vsi poslovni dogodki zabeleženi v glavni knjigi. Na kakšen način in na osnovi kakšnih podatkov se ti poslovni dogodki zabeležijo v glavno knjigo, pa je odvisno od vrste poslovnega dogodka. V tabeli 9 sem pripravila pregled poslovnih dogodkov, povezanih z beleženjem zavarovalnih pogodb po MSRP 4. V njej sem za vse poslovne dogodke, ki sem jih analizirala že v poglavju 2.1, navedla, iz katere informacijske podpore in v kakšni obliki se ti podatki običajno prenesejo v glavno knjigo.

Tabela 9: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 4

Poslovni dogodek	Bilančna postavka	Vir podatkov za evidentiranje poslovnega dogodka v glavno knjigo	Tip podatkov, ki se prenaša v glavno knjigo	Skrbnik podatkov, ki se prenašajo v glavno knjigo
Prejeto plačilo zavarovalne premije	Denarna sredstva (BS) / Prihodki od premije (IPI)	jedrni sistem / analitična evidenca	surovi podatki – seštevno	zaledna podpora zavarovalnega knjigovodstva
Oblikovanje rezervacije za prenosno premijo	Prihodki od premije (IPI) / Zavarovalno-tehnične rezervacije (BS)	aktuarska orodja ali preglednice	obdelani podatki – rezultati izračunov	aktuariat
Oblikovanje škodnih rezervacij	Odhodki za odškodnine (IPI) / Zavarovalno-tehnične rezervacije	aktuarska orodja ali preglednice	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat

se nadaljuje

Tabela 9: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 4 (nad.)

Poslovni dogodek	Bilančna postavka	Vir podatkov za evidentiranje poslovnega dogodka v glavno knjigo	Tip podatkov, ki se prenaša v glavno knjigo	Skrbnik podatkov, ki se prenašajo v glavno knjigo
Plačilo stroškov	Stroški (IPI) / Denarna sredstva (BS)	glavna knjiga	surovi podatki	računovodstvo
Izplačilo odškodnin	Odhodki za odškodnine (IPI) / Denarna sredstva (BS)	jedrni sistem / analitična evidenca	surovi podatki - seštevno	zaledna podpora zavarovalnega knjigovodstva
Sproščanje škodnih rezervacij	Zavarovalno-tehnične rezervacije (BS) / Odhodki za odškodnine (IPI)	aktuarska orodja ali preglednice	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat

Opomba: BS – bilanca stanja, IPI – izkaz poslovnega izida

Vir: lastno delo.

Po MSRP 4 se prejeto plačilo zavarovalne premije v glavni knjigi zabeleži kot povečanje denarnih sredstev in prihodek od zavarovalne premije (IFRS Foundation, 2020d). Običajna praksa slovenskih zavarovalnic je, da za vodenje analitične evidence zavarovalnih pogodb skrbijo oddelki zaledne podpore. To analitično evidenco vodijo v jedrnem sistemu, kjer evidentirajo vse izdane zavarovalne pogodbe, vključno z vsemi podatki, ki jih pogodba vsebuje (vrsta zavarovanja, predmet zavarovanja, podatki o zavarovancu, obdobje zavarovalnega kritja, način plačila zavarovalne premije, ipd). V jedrnem sistemu se tudi vodi evidenca vseh prejetih plačil zavarovalne premije. Ob zaključku obračunskega obdobja (npr. konec meseca) v oddelkih zaledne podpore izvedejo kontrolo vseh podatkov, kjer se preveri, da so vsa plačila zavarovalne premije evidentirana po pravih zavarovancih in pravih vrstah zavarovanj, uskladi se promet na terjatvah s prihodki od zavarovalne premije, ipd. Gre za t.i. »surove podatke«, ki se vodijo v jedrnem sistemu. V glavno knjigo se ti podatki nato prenesejo sintetično, t.j. le seštevek celotne obračunane zavarovalne premije v obdobju, prilivov in odlivov v obdobju ter stanje odprtih terjatev in morebitnih obveznosti do zavarovancev. V glavno knjigo se prenese tudi podatek o vrsti zavarovanja, na katero se obračunana zavarovalna premija nanaša. Bolj podrobni podatki v glavni knjigi niso potrebni, saj že ti zadostujejo za izdelavo računovodskih izkazov, kot so predpisani s Sklepom o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic (Uradni list RS, št. 1/16, 85/16, 12/18, 82/20).

Na enak način kot prejeto plačilo zavarovalne premije se izvede tudi postopek beleženja izplačila odškodnin: vir podatkov je prav tako jedrni sistem, od koder se ob zaključku obračunskega obdobja seštevki celotnih obračunanih odškodnin prenese v glavno knjigo. Podoben je tudi postopek beleženja obratovalnih stroškov. Razlikuje se običajno le v skrbništvu, posledično pa tudi viru podatkov, saj so za stroškovno računovodstvo običajno odgovorni računovodski oddelki, ki stroškovne evidence vodijo v okviru glavne knjige.

Beleženje zavarovalno-tehničnih rezervacij v glavni knjigi se izvaja na podlagi rezultatov aktuarskih izračunov. Aktuarji na podlagi surovih podatkov iz jedrnih sistemov in ob upoštevanju različnih predpostavk (npr. pričakovan razvoj škodnih dogodkov, pričakovanja življenjska doba, diskontna obrestna mera, idr.) s pomočjo aktuarskih modelov izračunajo stanje zavarovalno-tehničnih rezervacij na obračunski dan (npr. na zadnji dan leta). Ti izračuni so v slovenskih zavarovalnicah običajno narejeni s pomočjo aktuarskih orodij in različnih preglednic. Podlaga za beleženje zavarovalno-tehničnih rezervacij v glavno knjigo so tako običajno Excelove preglednice. Na podlagi teh preglednic se v glavno knjigo zabeleži sprememba in končno stanje zavarovalno-tehničnih rezervacij na obračunski dan.

2.3.2 Viri in oblike podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 17

V tabeli 10 prikazujem poslovne dogodke, povezane z beleženjem zavarovalnih pogodb po MSRP 17. Poleg vsakega dogodka navajam informacijsko podporo, iz katere se bodo črpali podatki za beleženje poslovnih dogodkov v glavno knjigo. Ker so informacijske podpore za MSRP 17 v trenutku priprave tega magistrskega dela še v fazi razvoja, sem z nazivom »MSRP 17 orodje« predvidela informacijsko podporo, v kateri bo moč izvajati združevanje in obdelovanje podatkov ter izvajanje izračunov, kot so predvideni z MSRP 17 (t.j. izračun in amortiziranje CSM, diskontiranje denarnih tokov, izračun pribitka za tveganje, primerjava pričakovanih in realiziranih denarnih tokov, zapis podatkov v obliki dvostavnega knjigovodstva, ipd.). Zavarovalnice bodo to orodje sicer lahko pridobile/oblikovale bodisi tako, da bodo nadgradile obstoječe informacijske podpore ali pa bodo uvedle popolnoma novo orodje, ki bo omogočalo vse zahtevane funkcionalnosti.

Tabela 10: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 17

Poslovni dogodek	Bilančna postavka	Vir podatkov za evidentiranje poslovnega dogodka v glavno knjigo	Tip podatkov, ki se prenaša v glavno knjigo	Skrbnik podatkov, ki se prenašajo v glavno knjigo
Začetno pripoznanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat
Pričakovani prilivi iz naslova zavarovalne premije	Izvenbilančna evidenca / Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat
Dejanski prilivi iz naslova zavarovalne premije	Denarna sredstva (BS) / Izvenbilančna evidenca	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	zaledna podpora zavarovalnega knjigovodstva / aktuariat
Pričakovani odlivi iz naslova stroškov in škod	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS) / Zavarovalni prihodki (IPI)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat
Dejanski odlivi iz naslova škod	Odhodki iz naslova storitev (IPI) / Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	zaledna podpora zavarovalnega knjigovodstva / aktuariat
Dejanski odlivi iz naslova stroškov	Odhodki iz naslova storitev (IPI) / Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	računovodstvo / aktuariat
Učinki sprememb v časovni vrednosti denarja	Finančni odhodki iz naslova zavarovalnih pogodb (IPI) / Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat

se nadaljuje

Tabela 10: Pregled virov podatkov za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 17 (nad.)

Poslovni dogodek	Bilančna postavka	Vir podatkov za evidentiranje poslovnega dogodka v glavno knjigo	Tip podatkov, ki se prenaša v glavno knjigo	Skrbnik podatkov, ki se prenašajo v glavno knjigo
Sproščanje prilagoditve za tveganja	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS) / Zavarovalni prihodki (IPI)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat
Sproščanje CSM	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS) / Zavarovalni prihodki (IPI)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat
Sprememba pričakovanih denarnih tokov	Obveznost iz naslova zavarovalnih pogodb (BS)	MSRP 17 orodje	obdelani podatki - rezultati izračunov	aktuariat

Opomba: BS – bilanca stanja, IPI – izkaz poslovnega izida

Vir: lastno delo.

Iz tabeli 10 izhaja, da bo enotni vir podatkov za evidentiranje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami, v glavno knjigo, MSRP 17 orodje. To orodje, ki ga do trenutka izdelave tega magistrskega dela ni razvila še nobena slovenska zavarovalnica, bo moralo omogočati sistematično zbiranje in obdelovanje vseh zahtevanih podatkov na ravni obračunske enote, in sicer:

- primerjava načrtovanih in realiziranih prilivov in odlivov na ravni obračunske enote (t.j. letne kohorte) za celotno obdobje trajanja le-te,
- diskontiranje denarnih tokov,
- sistematično vodenje sprememb pričakovanj (npr. spremembe pričakovanih prilivov, spremembe obrestne mere, ipd.),
- izračunavanje in sproščanje pribitka za tveganje,
- izračunavanje CSM,
- amortiziranje CSM glede na različne vzorce amortiziranja (skladno z zagotavljanjem opravljenih zavarovalnih storitev),
- možnost nastavljanja pravil (npr. kaj se obravnava kot pretekla in kaj kot bodoča storitev, kam se evidentirajo vse razlike med načrtovanimi in realiziranimi denarnimi tokovi, ipd.),

- možnost beleženja poslovnih dogodkov v obliki dvostavnega knjigovodstva, t.j. priprava podatkov v obliki, ki se lahko prenese v glavno knjigo.

Ključnega pomena pri računovodski obravnavi zavarovalnih pogodb po MSRP 17 bo razumevanje podatkov. MSRP 17 namreč s svojimi zahtevami popolnoma spreminja vsebino prikazovanja zavarovalnih pogodb v računovodskih izkazih. Ne glede na to, s pomočjo katere informacijske podpore bodo zavarovalnice vzpostavile sistem za beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 17, bodo morali pri tem poleg aktuarjev in informatikov sodelovati tudi računovodje. Na ta način se bo vzpostavila računovodska kontrola podatkov (npr. vzpostavitev kontrolnih knjižb, usklajevanje z drugimi evidencami, ipd.), ki bodo vhodni podatki za beleženje v glavno knjigo zavarovalnice. Ne glede na kompleksnost izračunov in informacijske infrastrukture pa bodo računovodski oddelki z vzpostavitvijo tega uporabljali enoten vir, ki bo podlaga za beleženje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami, v glavno knjigo. S tega vidika pričakujem, da bodo po začetni vzpostavitvi MSRP 17 orodja postopki dela v računovodskih oddelkih enostavnejši, bolj obvladljivi in preglednejši.

2.3.3 Vrsta in obseg zahtevanih podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 4

V tabelah 9 in 10 sem predstavila, od kod in v kakšni obliki se črpajo podatki, ki se v računovodstvu uporabijo za izdelavo bilance stanja in izkaza poslovnega izida po MSRP 4 in MSRP 17. V tem poglavju pa želim preveriti, kako podrobni morajo biti ti podatki, da se lahko zagotovi ustrezna predstavitev zavarovalnih pogodb v računovodskih izkazih, kot to zahtevata MSRP 4 in MSRP 17. Pri analizi zahtev sem upoštevala tako določila samih standardov, kot tudi zahteve Sklepa o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic (Uradni list RS, št. 1/16, 85/16, 12/18, 82/20), ki predpisuje, da morajo zavarovalnice bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz vseobsegajočega donosa izdelati ločeno za premoženjska, življenjska in dopolnilna zdravstvena zavarovanja (7., 8. in 9. člen). Analizo sem izdelala na primeru petih izdanih zavarovalnih pogodb, ki so predstavljene v tabeli 11.

Tabela 11: Primer seznama izdanih zavarovalnih pogodb

Št. ZP	Portfelj ZP	Skupina ZP	Leto izdaje ZP	Trajanje zavarovalnega kritja	Obračunski enota	Vrsta zavarovanja
1	Dopolnilna zdravstvena zavarovanja (D)	Dobičkonosna skupina (D)	2018	3 leta	D D 2018	DZZ
2	Avtomobilska zavarovanja (A)	Nedobičkonosna skupina (N)	2019	5 let	A N 2019	P
3	Avtomobilska zavarovanja (A)	Dobičkonosna skupina (D)	2019	5 let	A D 2019	P

se nadaljuje

Tabela 11: Primer seznama izdanih zavarovalnih pogodb (nad.)

Št. ZP	Portfelj ZP	Skupina ZP	Leto izdaje ZP	Trajanje zavarovalnega kritja	Obračunski enota	Vrsta zavarovanja
4	Naložbena življenjska zavarovanja (N)	Dobičkonosna skupina (D)	2019	15 let	N D 2019	Ž
5	Naložbena življenjska zavarovanja (N)	Dobičkonosna skupina (D)	2020	15 let	N D 2020	Ž

Opomba: ZP – zavarovalna pogodba, DZZ – dopolnilno zdravstveno zavarovanje, P – premoženjsko zavarovanje, Ž – življenjsko zavarovanje

Vir: lastno delo.

Skladno s trenutno uveljavljeno prakso beleženja zavarovalnih pogodb, ki temelji na določilih MSRP 4, se prihodki od zavarovalnih premij pripoznajo v obdobju, ko je bila premija obračunana oziroma zavarovalna pogodba izdana. Torej, če se navežem na tabelo 11, bodo prihodki od premij za zavarovalno pogodbo 1 pripoznani v letu 2018, za zavarovalne pogodbe 2, 3 in 4 v letu 2019 in za zavarovalno pogodbo 5 v letu 2020. Za izdelavo računovodskih izkazov je pomemben tudi podatek o vrsti zavarovanja, torej ali gre za premoženjsko, življenjsko ali dopolnilno zdravstveno zavarovanje. Glavna knjiga mora torej zagotavljati najmanj podatke o:

- znesku obračunane zavarovalne premije,
- datumu izdaje zavarovalne pogodbe in
- vrsti zavarovanja.

Da bi prihodke od premije ustrezno razmejili po posameznih obračunskih obdobjih glede na čas trajanja zavarovalnega kritja posamezne zavarovane pogodbe, je potrebno oblikovati še t.i. rezervacije za prenosno premijo. Te izračunajo aktuarji na podlagi podatkov o datumu sklenitve zavarovalne pogodbe, višini obračunane zavarovalne premije in času trajanja zavarovalnega kritja. Na podlagi teh podatkov se na obračunski datum izračuna obveznost zavarovalnice za že obračunano zavarovalno premijo za zavarovalno pogodbo, ki ji še ni poteklo kritje. Podatki, ki jih je potrebno zagotoviti za ustrezne evidence v glavni knjigi, torej so:

- stanje rezervacije za prenosne premije na obračunski datum in
- vrsta zavarovanja.

Pri škodah, ki nastanejo v obračunskem obdobju (npr. v letu 2018) in so do zaključka obračunskega obdobja (t.j. do 31.12.2018) že prijavljene zavarovalnici s strani zavarovanca, se pripoznajo kot odhodki za odškodnine v tem obdobju (v letu 2018). V

zvezi z odhodki za odškodnine je nabor zahtevanih podatkov za glavno knjigo podoben kot pri prihodkih od premij, in sicer:

- znesek odškodnine,
- datum nastanka oziroma prijave škode in
- vrsta zavarovanja.

Za škode, ki so že nastale, pa do zaključka obračunskega obdobja s strani zavarovanca še niso bile prijavljene zavarovalnici, se izračunavajo škodne rezervacije. Te se izračunavajo v aktuarskih oddelkih, z uporabo aktuarskih metod in sicer tako, da se na podlagi števila in vrste trenutno veljavnih zavarovalnih pogodb in s pomočjo preteklih izkušenj (t.j. podatkov o realizaciji iz preteklih let) izračuna obveznost zavarovalnice iz naslova škod, ki so že nastale, pa jih do obračunskega datuma zavarovanci še niso prijavili. Za namene takšnih izračunov aktuarji sicer potrebujejo širok nabor podatkov o realizaciji iz preteklih let, poleg tega pa uporabijo še vrsto predpostavk, kot npr. pričakovano rast števila škod, pričakovano inflacija, ipd. Podatki, ki jih morajo na koncu postopka aktuarji zagotoviti kot vhodne podatke za glavno knjigo, pa so sledeči:

- stanje škodnih rezervacij na obračunski datum in
- vrsta zavarovanja.

Za življenjska zavarovanja mora zavarovalnica izračunati matematične rezervacije. Te se oblikujejo v višini sedanje vrednosti ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice na podlagi sklenjenih zavarovanj. Tudi te rezervacije izračunavajo, in sicer z uporabo aktuarskih metod, na podlagi ocenjenih bodočih denarnih tokov. Pri teh postopkih uporabijo še veliko drugih podatkov in predpostavk, kot so stopnja umrljivosti, pričakovani odstopi, ipd. Podatki, ki jih morajo zagotoviti kot vhodne podatke za glavno knjigo, pa so enaki kot pri ostalih zavarovalno-tehničnih rezervacijah:

- stanje matematičnih rezervacij na obračunski datum in
- vrsta zavarovanja.

Obratovalni stroški se skladno s temeljno računovodsko predpostavko upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, ki je navedena v temeljnem okviru MSRP, 1.17 – 1.19, v računovodskih izkazih pripoznajo v obdobju, ko nastanejo (IASB, 2017). V računovodskih evidencah se zabeležijo na podlagi prejetih računov ali drugih verodostojnih knjigovodskih listih (npr. pogodba o opravljanju storitev, obračun plač, ipd.). Glede na shemo izkaza poslovnega izida, kot ga predpisuje Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic (Uradni list RS, št. 1/16, 85/16, 12/18, 82/20), je najmanjši nabor podatkov, ki ga moramo zagotoviti v glavni knjigi, sledeč:

- znesek stroška,
- datum opravljene storitve oziroma nastanka stroška,
- vrsta stroška (strošek pridobivanja zavarovanj, cenilni strošek, strošek upravljanja sredstev, administrativni strošek),
- vrsta zavarovanja.

2.3.4 Vrsta in obseg zahtevanih podatkov za računovodsko poročanje po MSRP 17

Merjenje in pripoznavanje zavarovalnih pogodb po MSRP 17 se izvaja na nivoju obračunske enote, t.j. skupine zavarovalnih pogodb, razdeljenih na letne kohorte (glejte poglavje 1.2). Posledično moramo vzpostaviti dovolj natančne evidence, ki bodo omogočale primerjavo pričakovanih in realiziranih denarnih tokov na ravni posamezne obračunske enote (IFRS Foundation, 2020a, str. 12). V nadaljevanju prikazujem te zahteve kar na primeru izdanih zavarovalnih pogodb iz tabele 11.

V obračunsko enoto »D D 2018« so vključene vse v letu 2018 izdane zavarovalne pogodbe dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj. Na podlagi vseh razpoložljivih informacij in uporabljenih predpostavk zavarovalnica (t.j. aktuarji) ocenjujejo, da gre za dobičkonosno skupino zavarovalnih pogodb. Začetno pripoznanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb v letu 2018 je tako narejeno na podlagi izračuna CSM marže, ki ga izdela aktuar in je predstavljen v tabeli 4.

Tekom leta 2018 je potrebno to obračunsko enoto (D D 2018) ponovno izmeriti: pričakovane denarne tokove je potrebno primerjati z realiziranimi denarnimi tokovi, ki se nanašajo na to obračunsko enoto (IFRS Foundation, 2020a, str. 14). Vse razlike med pričakovanimi in realiziranimi denarnimi tokovi se morajo pripoznati ali v izkazu poslovnega izida kot izkustveno spremembo (angl. Experience Adjustment) ali kot spremembo vrednosti CSM. Pri tem bo morala zavarovalnica jasno opredeliti, katere spremembe se nanašajo na opravljanje tekočih in preteklih storitev, ter katere na prihodnje storitve (IFRS Foundation, 2020a, str. 72).

Vsako obračunsko enoto je potrebno vsako obračunsko obdobje ponovno ovrednotiti vse do njenega izteka (IFRS Foundation, 2020a, str. 14). V mojem primeru gre za triletno zavarovalno pogodbo, torej bo v računovodskih izkazih ta obračunska enota pripoznana vsaj 3 leta oziroma najkasneje do poplčila obveznosti zavarovalnice, če bodo te izjemoma poplačane po izteku 3 let. Za vrednotenje te obračunske enote D D 2018 v letu 2019 moramo torej ponovno primerjati pričakovane denarne tokove z realiziranimi. To pomeni, da moramo vzpostaviti evidence, na podlagi katerih bo mogoče denarne tokove, ki so nastali v letu 2019, razdeliti na tiste, ki se nanašajo na obračunsko enoto iz leta 2018 in morebitne druge obračunske enote (npr. z dobičkonosnimi zavarovalnimi pogodbami dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj, ki so bile sklenjene v letu 2019). To lahko ponazorim tudi na primerih obračunskih enot »N D 2019« in »N D 2020«: ko bomo konec

leta 2020 merili obveznost iz zavarovalnih pogodb za omenjeni dve obračunski enoti, bomo morali vse denarne tokove, ki so bili realizirani v letu 2020, alocirati na »N D 2019« in »N D 2020«. Povedano poenostavljeno: škodo, ki nastane v določenem obračunskem obdobju (v našem primeru v letu 2020), bo treba povezati z datumom, ko je bila sklenjena zavarovalna pogodba, na katero se škoda nanaša (s t.i. letno kohorto, v katero sodi neka zavarovalna pogodba, torej bodisi z N D 2019, ali pa z N D 2020). Ocenjujem, da se bodo takšne alokacije denarnih tokov na letne kohorte izvajale na podlagi različnih ključev, ki bodo morali biti posebej določeni za vsako letno kohorto, kar bo močno povečalo obseg zahtevanih podatkov: če so po obstoječem sistemu na primer 15-letna naložbena življenjska zavarovanja lahko obravnavana kot ena skupina zavarovanj, bodo morala biti po MSRP 17 obravnavana kot 15 posamičnih letnih kohort.

Podatki, ki jih bo potrebno zagotoviti konec vsakega obračunskega obdobja za namene beleženja v glavno knjigo, so tako sledeči:

1. stanje obveznosti iz naslova zavarovalne pogodbe na obračunski datum, razdeljena na dva načina, in sicer na (IFRS Foundation, 2020a, str. 14):
 - obveznost za preostalo kritje (LRC) in obveznost za nastale škode (LIC) in
 - sedanjo vrednost pričakovanih denarnih tokov, pribitek za tveganja in CSM.
2. spremembe obveznosti za preostalo kritje v obračunskem obdobju, razdeljene na (IFRS Foundation, 2020a, str. 15):
 - zavarovalne prihodke, ki nastanejo kot posledica zmanjšanja LRC za že opravljene zavarovalne storitve,
 - odhodke iz zavarovalnih storitev za izgube iz naslova začetnega pripoznanja kočljivih pogodb in
 - finančne prihodke in finančne odhodke iz zavarovalnih pogodb, t.j. učinki sprememb v časovni vrednosti denarja ali morebitne spremembe finančnih predpostavk, kot npr. obrestne mere, menjalni tečaji, bonitetne ocene, ipd.
3. spremembe obveznosti za nastale škode, razdeljene na (IFRS Foundation, 2020a, str. 15):
 - odhodke iz zavarovalnih storitev, ki nastanejo kot posledica povečanja LIC zaradi nastalih škod in pripisljivih stroškov v obdobju,
 - odhodke iz zavarovalnih storitev zaradi spremenjenih pričakovanj glede bodočih denarnih tokov in
 - finančne prihodke in finančne odhodke iz zavarovalnih pogodb, kjer se odražajo učinki sprememb v časovni vrednosti denarja ali morebitne spremembe finančnih predpostavk, kot so obrestne mere, menjalni tečaji, bonitetne ocene, ipd.

Vse te evidence in izračuni se bodo vodili na ravni posamezne obračunske enote (npr. D D 2018, A N 2019, A D 2019...). Za potrebe izdelave računovodskih izkazov pa bodo ti podatki v glavno knjigo lahko preneseni in združeni na ravni posameznega portfelja (npr. skupaj vsa dopolnilna zdravstvena zavarovanja, avtomobilska zavarovanja, naložbena življenjska zavarovanja, ipd.). Združevanje na ravni portfelja je primerljivo s trenutnim,

MSRP 4 načinom združevanja podatkov na ravni zavarovalne vrste, ne bo pa to nujno enako. Zavarovalne vrste so namreč opredeljene v Zakonu o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 93/15), medtem ko MSRP 17.14 portfelj opredeljuje kot zavarovalne pogodbe, ki so izpostavljene podobnim tveganjem in jih zavarovalnica upravlja skupaj (IFRS Foundation, 2020a, str. 8).

2.3.5 Analiza vrzeli zahtevanih podatkov

Poslovni dogodki, povezani z zavarovalnimi pogodbami, se bodo po uvedbi MSRP 17 še vedno izvirno vodili v jedrnih sistemih, kot se že sedaj (v jedrnih sistemih se npr. že sedaj vodijo podatki o sklenjenih zavarovalnih pogodbah, plačilih zavarovalnih premij, obračunanih odškodninah, ipd.). A ti podatki se ne bodo več prenašali v glavno knjigo (npr. premija ne bo več zabeležena kot prihodek, ko bo obračunana). Ti podatki bodo predstavljali vhodne podatke za nadaljnjo obdelavo in izračune, skladne z MSRP 17 zahtevami. Šele rezultati teh izračunov bodo nato zabeleženi v glavno knjigo. Obračunana zavarovalna premija se bo sicer lahko tudi v prihodnje zabeležila v glavno knjigo, a zgolj kot izvenbilančna postavka, namenjena za vzpostavitev dodatnih kontrol, ne pa za priznanje v računovodskih izkazih.

Vhodni podatki, ki bodo potrebni za izračune in beleženje poslovnih dogodkov, skladno z MSRP 17, bodo tudi precej bolj podrobni, kot so trenutno potrebni za vrednotenje po MSRP 4. Eden izmed glavnih razlogov za to je zahteva MSRP 17.14-24 glede združevanja zavarovalnih pogodb v obračunske enote oziroma letne kohorte, ki so osnova za merjenje in priznavanje zavarovalnih pogodb v računovodskih izkazih (IFRS Foundation, 2020a, str. 8).

Poleg tega, da bodo vhodni podatki bolj podrobni, se bodo morali tudi zbirati in obdelovati po drugačnih parametrih. Vsi vhodni podatki, ki se bodo zbrali v nekem obračunskem obdobju, bodo morali biti razvrščeni tudi po datumu priznanja letne kohorte oziroma po obračunskih enotah, na katere se nanašajo (npr. za škodo, ki je nastala v letu 2020, bo potrebno opredeliti, na katero letno kohorto se nanaša). Trenutno se škode priznajo v obdobju, ko nastanejo, ne glede na to, kdaj je bilo zavarovanje sklenjeno. Pomembno je le to, da je zavarovalno kritje še vedno veljavno. Ocenjujem, da evidenc, kjer bi se škode sistematično spremljale tudi po letnih kohortah, t.j. po letih sklenitve zavarovalnega kritja, v slovenskih zavarovalnicah ni. Podobno ugotavlja tudi Moody's Analytics (2018), ki v svojem članku analizira, kakšen vpliv ima zahteva MSRP 17 glede združevanja pogodb v obračunske enote na količino podatkov, ki jih za to potrebujemo.

Glede na obseg zahtevanih podatkov za računovodsko beleženje poslovnih dogodkov po MSRP 17, ki sem ga predstavila v poglavju 2.3.4, ocenjujem, da bodo vhodni podatki, ki sem jih predstavila v tabeli 10, po obdelavi s pomočjo t.i. MSRP 17 orodja za glavno knjigo pripravljeni že v obliki temeljnice za knjiženje oziroma v obliki zapisa dvostavnega knjigovodstva. Pri vzpostavitvi in vzdrževanju tega orodja pa bodo poleg

aktuarjev in informatikov morali sodelovati tudi računovodje, saj se le tako lahko zagotovi upoštevanje pravil računovodskega evidentiranja poslovnih dogodkov (npr. nastavitve in uporaba kontov, vzpostavitev kontrolnih knjižb, ipd.) Na ta način se bo vzpostavila računovodska kontrola podatkov v MSRP 17, ki bodo vhodni podatki za beleženje v glavno knjigo. Hkrati pa je velika prednost tega sistema ta, da bodo z njegovo pomočjo računovodski oddelki zavarovalnic vse podatke pridobivali iz enega samega vira podatkov, ki bo podlaga za beleženje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami. S tega vidika pričakujem, da se bodo z vzpostavitvijo MSRP 17 orodja postopki dela v računovodskih oddelkih poenostavili, postali bolj obvladljivi in preglednejši. Poseben izziv, ki je posledica uvedbe takšnega sistema, pa je odkrivanje morebitnih napak. Z vzpostavitvijo sistema je zato treba hkrati vzpostaviti tudi zelo močen sistem notranjih kontrol, ki ti omogočajo odkrivanje morebitnih napak.

Z vidika organizacije dela računovodskih oddelkov kot ključna dva izziva, povezana s podatki, ki jih zahteva uvedba računovodskega evidentiranja po MSRP 17, izpostavljam predvsem močno povečan obseg vhodnih podatkov za izračune in spremenjeno vsebino le-teh. Zaradi večjega obsega bolj podrobnih podatkov bo treba v postopke dela vključiti tudi več notranjih kontrol in različnega usklajevanja podatkov, postopkov in nenazadnje tudi zaposlenih, ki bodo skrbeli za MSRP 17 izračune. Če se je po obstoječem, MSRP 4 sistemu veliko kontrol lahko izvajalo šele ob beleženju v glavno knjigo, bo za uspešno uvedbo MSRP 17 ključnega pomena, da se notranje kontrole vzpostavijo že na vhodnih podatkih, nato pa še na celotnem procesu. Procesi izračuna obveznosti iz zavarovalnih pogodb so namreč tako kompleksni, da bo pozno odkrivanje napak izrazito podaljšalo postopke izdelave računovodskih izkazov.

2.4 Tehnološki izzivi, povezani z uvedbo MSRP 17

Zavarovalnice, ki trenutno svoje računovodske izkaze pripravljajo skladno z MSRP 4, bodo morale vzpostaviti informacijsko okolje, ki bo podpiralo funkcionalnosti, ki jih zahteva uveljavitev MSRP 17. Da bi lahko vzpostavili kar se da učinkovito informacijsko okolje, pa morajo zavarovalnice najprej izvesti analizo obstoječega stanja in jo primerjati z analizo dodatnih, s standardom MSRP 17 zahtevanih funkcionalnosti. Šele na podlagi te analize se bo zavarovalnica lahko odločila, katere obstoječe sisteme bo nadgradila, katere funkcionalnosti pa bo morala podpreti v novih sistemih. Dve zavarovalnici s sicer povsem enako vrsto zavarovalnih pogodb, a z različnimi informacijskimi sistemi, bosta tako lahko prišli do popolnoma različnih zaključkov glede primernosti svojega informacijskega okolja.

Na podlagi teoretičnih podlag, analize podatkovnih zahtev in analize postopkov dela menim, da bodo z uvedbo MSRP 17 morale biti na novo vzpostavljene naslednje funkcionalnosti:

- ustvarjanje obračunskih enot (angl. Unit of Account),
- vzpostavitev avtomatiziranih pravil za začetno pripoznavanje in odpravo pripoznanja zavarovalnih pogodb,
- izvajanje testa dobičkonosnosti zavarovalnih pogodb,
- ločevanje nezavarovalnih sestavin pogodb,
- diskontiranje pričakovanih denarnih tokov,
- izračunavanje, beleženje in amortiziranje stroškov pridobivanja zavarovanj,
- izračunavanje, beleženje in amortiziranje CSM,
- izračunavanje, beleženje in sproščanje prilagoditve za tveganja,
- vgrajevanje kontrolnih mehanizmov,
- izdelovanje vmesnih poročil za namene sprotne nadziranja podatkov in izračunov,
- izdelovanje končnih poročil in preglednic za poslovodsko poročanje ter medletna in letna poročila,
- kreiranje knjižb oziroma temeljnic za knjiženje.

S tem, ko se tu navedene funkcionalnosti vgradijo v informacijsko podporo, se zavarovalnice izognejo kakršnemu koli ročnemu vodenju evidenc, kar je ključnega pomena za učinkovitost in vzpostavitev kontrol pri procesu izračunavanja in računovodskega beleženja po MSRP 17, seveda pa tudi za zagotavljanje revizijske sledi in celovitega nadzora nad procesom.

Kot glavne izzivi, s katerimi se zavarovalnice soočajo pri pripravi informacijske infrastrukture, Deloitte (2018) navaja:

- zajem podatkov iz različnih virov,
- upravljanje s podatki,
- performančne težave IT orodij,
- poročevalski vmesnik,
- upravljanje s podatki in shranjevanje ter
- sprememba kulture v delovnem okolju.

Podobno ugotavljajo tudi KPMG (2018), Ernst & Young (2019), Insurance CIO Outlook (brez datuma) in Insurance ERM (brez datuma). Na splošno vse zavarovalnice izpostavljajo skrb za kakovost podatkov in vzpostavitev informacijskih sistemov. Ernst & Young (2019) ugotavlja, da predstavlja za zavarovalnice velik izziv tudi upravljanje te zelo zapletene in medsebojno povezane systemske infrastrukture ter količine podatkov. Ključni izzivi, s katerimi se zavarovalnice torej soočajo prav v tem trenutku, v pripravi na prehod na MSRP 17, so torej usklajevanje podatkovnih modelov, upravljanje s podatki in njihov transfer med različnimi sistemi, praktična implementacija novih računovodskih

pravil v izbranih orodjih in vzpostavitev sistema izdelave raznih poročil za notranje in zunanje poročanje (Ernst & Young, 2019). Na trgu je sicer vedno več ponudnikov različnih informacijskih rešitev za MSRP 17 (npr. SAP, SAS, Legerity, Tagetik, Aptitude, FIS, WTW, idr.), ki so čedalje bolj kvalitetne, vendar pa le redke informacijske rešitve pokrivajo vse zahteve, ki jih ima posamezna zavarovalnica (Ernst & Young, 2019).

3 PREDLOG ORGANIZACIJE DELA V RAČUNOVODSKIH SLUŽBAH PO UVEDBI MSRP 17

Iz analize podatkovnih zahtev, predstavljene v poglavju 2, izhaja, da bo skladnost z MSRP 17 zahtevala zbiranje, obdelovanje in shranjevanje podatkov na veliko bolj podrobni ravni, kot je bilo to potrebno do sedaj. Poleg obsežnosti podatkov bodo morale zavarovalnice vzpostaviti informacijsko podporo, ki bo omogočala izračune in transakcijsko beleženje sprememb obveznosti iz zavarovalnih pogodb (Ernst & Young, 2017b). S tem pa bodo zavarovalnice soočene tudi s kadrovskim izzivom, kako zagotoviti kakovostne in ustrezno izobražene zaposlene ter kako zagotoviti učinkovito sodelovanje med različnimi oddelki, ki bodo vključeni v proces obdelovanja, izračunavanja in beleženja zavarovalnih pogodb po MSRP 17. V tem poglavju sem zato proučila, kako in na kakšen način bodo zahteve novega standarda vplivale na sama računovodska opravila, vezana na evidentiranje zavarovalnih pogodb.

3.1 Računovodska opravila pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4

MSRP 4 je pri svojih zahtevah precej splošen, zato računovodska opravila pri evidentiranju zavarovanih pogodb v slovenskih zavarovalnicah v mnogih primerih izhajajo še iz časov veljavnosti SRS 32 in ZZavar iz leta 2000. Na podlagi neformalnih razgovorov z aktuarji, računovodji in informatiki sem v tabeli 12 našela glavne aktivnosti pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4 v slovenskih zavarovalnicah.

Tabela 12: Glavne aktivnosti pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4 v slovenskih zavarovalnicah

Aktivnost	Informacijska podpora	Skrbnik aktivnosti
Vodenje analitike zavarovalnih pogodb	jedrni sistemi	zaledna podpora
Vodenje analitike stroškov	glavna knjiga	računovodstvo
Izvedba aktuarskih analiz	aktuarska orodja, preglednice	aktuariat
Modeliranje denarnih tokov	aktuarska orodja, preglednice	aktuariat

se nadaljuje

Tabela 12: Glavne aktivnosti pri evidentiranju zavarovalnih pogodb po MSRP 4 v slovenskih zavarovalnicah (nad.)

Aktivnost	Informacijska podpora	Skrbnik aktivnosti
Izračunavanje ZTR	aktuarska orodja, preglednice	aktuariat
Beleženje ZTR v glavno knjigo	glavna knjiga	računovodstvo
Beleženje premij, škod, terjatev in obveznosti	glavna knjiga	računovodstvo
Izdelava računovodskih izkazov	glavna knjiga	računovodstvo

Opomba: ZTR – zavarovalno-tehnične rezervacije

Vir: lastno delo.

Vsako sklenjeno zavarovalno pogodbo v zavarovalnicah običajno najprej evidentirajo oddelki zaledne podpore, ki so odgovorni za beleženje vseh transakcij, ki se zgodijo na osnovi neke zavarovalne pogodbe, v jedrne sisteme (npr. sklenitev zavarovalne pogodbe, plačila premije, izplačila odškodnin, itd.). Po zaključku obračunskega obdobja se podatki s strani zaledne podpore še enkrat preverijo in odobrijo, nato pa posredujejo v nadaljnjo obdelavo v aktuarske in računovodske oddelke. Zavarovalnice imajo sicer različno zasnovane informacijske infrastrukture, ki se uporabljajo za ta prenos: ponekod se ti podatki prenašajo in združujejo v enotne baze podatkov, t.i. podatkovna skladišča, druge pa se črpajo iz različnih informacijskih sistemov. Namen podatkovnih skladišč je, da se uporabnikom podatkov omogoči celovit pogled na podatke, ne glede na to, v katerem oddelku oziroma v kateri informacijski podpori so bili izvirno zabeleženi. Če se za združevanje podatkov uporabljajo podatkovna skladišča, so običajno v postopke prenašanja in združevanja podatkov vključeni še oddelki informacijske tehnologije, poslovne inteligence in morebitni drugi oddelki, ki se ukvarjajo z upravljanjem podatkov (IFRS Foundation, 2017b).

V aktuarskih oddelkih se za namene računovodskega poročanja izračunavajo zavarovalno-tehnične rezervacije. Aktuarji na podlagi podatkov o sklenjenih zavarovanjih iz zaledne podpore, na podlagi podatkov o stroških in na osnovi drugih podatkov (npr. obrestnih mer, menjalnih tečajev, pričakovane življenjske dobe, idr.) izdelujejo aktuarske analize in modelirajo denarne tokove. Z uporabo aktuarskih metod nato izračunajo stanje zavarovalno-tehničnih rezervacij na obračunski datum. Postopki izračunavanja zavarovalno-tehničnih rezervacij za življenjska in premoženjska zavarovanja se med seboj precej razlikujejo. Pri premoženjskih zavarovanjih se na podlagi preteklih izkušenj in z uporabo različnih statističnih metod izračuna verjetnost za nastale škode iz naslova sklenjenih zavarovanj. Pri življenjskih zavarovanjih, ki so običajno dolgoročna, odškodnina oziroma zavarovalnina pa bo zavarovancu izplačana šele ob poteku zavarovalne pogodbe, pa izračuni zavarovalno-tehničnih rezervacij temeljijo na oceni sedanje vrednosti bodočih denarnih tokov iz naslova sklenjenih zavarovanj. Tudi tu se upoštevajo še različni drugi podatki, kot so stopnja umrljivost,

inflacija, gibanje obrestnih mer itd. Aktuarski izračuni se v večini primerov izvajajo s pomočjo različnih aktuarskih orodij in različnih preglednic (npr. Excel) (IFRS Foundation, 2017b).

Aktuarji tako ob zaključku obračunskega obdobja pripravijo preglednico, ki vključuje podatke o stanju zavarovalno-tehničnih rezervacij na obračunski datum po posameznih zavarovalnih vrstah. Ta preglednica je podlaga računovodjem za evidentiranje zavarovalno-tehničnih rezervacij v glavno knjigo. Računovodje na osnovi teh podatkov izračunajo še spremembe zavarovalno-tehničnih rezervacij v obravnavanem obračunskem obdobju ki vplivajo na čiste prihodke od zavarovalne premije, čiste odhodke iz škod in druge spremembe zavarovalno-tehničnih rezervacij v izkazu poslovnega izida (IFRS Foundation, 2017b).

V računovodskih oddelkih se torej ob zaključku obračunskega obdobja v glavno knjigo prenesejo podatki iz zaledne podpore (premije, škode, terjatve in obveznosti) in aktuarskih oddelkov (višina zavarovalno-tehničnih rezervacij). Ko so tudi vsi ostali poslovni dogodki obravnavanega obdobja zabeleženi v glavni knjigi, se v računovodstvu izvedejo še kontrole popolnosti in točnosti podatkov (npr. kontrola stanja denarnih sredstev z bančnimi izpiski, kontrole prometov na določenih kontih, preverjanje podatkov v glavni knjigi z analitičnimi evidencami, ipd.). Ko so vsi podatki preverjeni, se v računovodstvu izdelajo računovodski izkazi in razkritja za obravnavano obdobje (IFRS Foundation, 2017b).

3.2 Ocena predvidenih računovodskih opravil po uvedbi MSRP 17

MSRP 17 zaradi svojih zahtev v proces računovodskega poročanja dodaja nove korake, ki so med seboj tesno povezani. Zaradi kompleksnosti izračunov in vodenja analitičnih evidenc se bo zato moral optimizirati tok podatkov in vzpostaviti stabilnejši sistem za njihovo upravljanje (Insurance CIO Outlook, brez datuma; Ernst & Young, 2017a). Hkrati bo zahtevnost interpretacije računovodskih izkazov zahtevala večjo stopnjo sodelovanja med aktuarji in računovodjami (Deloitte, 2018). Na podlagi analize podatkovnih zahtev (glejte poglavje 2) sem v tabeli 13 navedla ključne aktivnosti, ki bodo po moji oceni potrebne pri procesu računovodskega poročanja, da bi lahko zavarovalnice zagotovile skladnost poročanja z zahtevami MSRP 17. Za vsako aktivnost je posebej navedena ocena obsega sprememb glede na trenutno poročanje po MSRP 4. Seznam predstavlja zgolj eno izmed možnosti vzpostavitve procesov.

Tabela 13: Ocena ključnih aktivnosti pri beleženju zavarovalnih pogodb po MSRP 17

Aktivnost	Informacijska podpora	Skrbnik aktivnosti	Sprememba glede na MSRP 4
Vodenje analitike zavarovalnih pogodb	jedrni sistemi	zaledna podpora	ni sprememb
Vodenje analitike stroškov	glavna knjiga	računovodstvo	ni sprememb
Izvedba aktuarskih analiz	aktuarska orodja, preglednice	aktuariat	povečan obseg
Modeliranje denarnih tokov	aktuarska orodja, preglednice	aktuariat	povečan obseg, nova aktivnost
Izračunavanje prilagoditve za tveganje	MSRP 17 orodje	aktuariat	novi
Izračunavanje CSM	MSRP 17 orodje	aktuariat	novi
Naknadno merjenje in beleženje učinkov naknadnega merjenja zavarovalnih pogodb	MSRP 17 orodje	aktuariat	novi
Izdelava dnevnikov za beleženje v glavno knjigo	MSRP 17 orodje	računovodstvo	novi
Beleženje MSRP 17 postavk v glavno knjigo	glavna knjiga	računovodstvo	spremenjen postopek
Izdelava računovodskih izkazov	glavna knjiga	računovodstvo	nove sheme računovodskih izkazov

Vir: lastno delo.

Na podlagi analize zahtevanih podatkov, ki sem jo predstavila v poglavju 2.3.4, ocenjujem, da se postopki vodenja analitičnih evidenc zavarovalnih pogodb (npr. vnos novo sklenjene zavarovalne police ali plačilo zavarovalne premije) in stroškov (npr. beleženje računov, prejetih za opravljene storitve) zaradi uvedbe novega standarda najverjetneje ne bodo spremenili. Obstaja sicer možnost, da bodo morale zavarovalnice analitične evidence dopolniti z dodatnimi atributi (npr. kateri obračunski enoti pripada zavarovalna pogodba), vendar pa velikega vpliva na proces dela v oddelkih zaledne podpore in pri beleženju stroškov v računovodstvu ne pričakujem.

Pri izvedbi aktuarskih analiz in modeliranju denarnih tokov pričakujem, da se bo pomembno povečal obseg dela. Aktuarske analize in modeliranje denarnih tokov za namene računovodskega poročanja se bodo morale namreč skladno z MSRP 17 izvajati na ravni posamezne obračunske enote, t.j. letne kohorte, veliko pa bo tudi novih oziroma dodatnih izračunov (več o tem v poglavju 2.3.4). Ti izračuni in vodenje evidenc bodo velik izziv predvsem za življenjska zavarovanja, ki so običajno dolgoročna. Poleg povečanega obsega podatkov bo dodatno na področju vrednotenja zavarovalnih pogodb za premoženjska zavarovanja na postopke dela pomembno vplivala tudi tehnika vrednotenja. Obstoječa praksa izračunavanja zavarovalno-tehničnih rezervacij za premoženjska zavarovanja namreč temelji na statistični obdelavi zgodovinskih podatkov,

MSRP 17 pa zahteva, da se obveznost iz zavarovalnih pogodb izmeri na podlagi pričakovanih denarnih tokov (glejte poglavje 1.2). Ta sprememba standarda bo bistveno vplivala na postopke dela premoženjskih aktuarjev. Potrebno bo na novo izgraditi modele za ocenjevanje denarnih tokov, saj se ta praksa za premoženjska zavarovanja do sedaj ni uporabljala.

Popolnoma nove pa bodo aktivnosti, povezane z novimi bilančnimi kategorijami, ki jih uvaja MSRP 17, to sta pribitek za tveganje in CSM. Izračuni teh dveh postavk se bodo izvajali s pomočjo aktuarskih metod, zato ocenjujem, da bodo nosilci teh aktivnosti aktuarji. Nove bodo tudi vse aktivnosti, povezane z naknadnim merjenjem (vrednotenjem) zavarovalnih pogodb in beleženjem vseh sprememb v računovodskih izkazih. IFRS 17 namreč predpisuje vrednotenje in predstavitev zavarovalnih pogodb na način, ki temelji na »transakcijskem« evidenciranju vseh sprememb, ki vplivajo na višino obveznosti iz zavarovalnih pogodb (glejte poglavje 2.1). Zavarovalnice bodo zato morale vzpostaviti sistem, ki bo omogočal beleženje vseh učinkov, ki vplivajo na višino obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Na primer, za vsako spremembo med ocenjenimi in realiziranimi denarnimi tokovi bo treba vzpostaviti sistem za beleženje le-teh, za vsako spremembo diskontne obrestne mere bo potrebo zabeležiti njen vpliv na višino obveznosti iz zavarovalne pogodbe, ipd. Pravila za vrednotenje vpliva teh učinkov na višino obveznosti iz zavarovalnih pogodb bodo oblikovali aktuarji, medtem ko bodo računovodje oblikovali pravila oziroma dnevnik za beleženje le-teh v glavno knjigo. Pri teh aktivnostih bo zato potrebnega veliko več sodelovanja med aktuarskimi in računovodskimi oddelki, kot je bila to praksa do sedaj.

Postopki beleženja MSRP 17 postavk v glavno knjigo, t.j. postavk, ki jih do sedaj zavarovalnice niso imele, jih bo pa potrebno uvesti ob implementaciji MSRP 17, bodo prav tako spremenjeni. Podatki o premijah in škodah, ki se sedaj pridobivajo iz jedrnih sistemov, in o zavarovalno-tehničnih rezervacijah, ki jih pripravljajo aktuarji v obliki različnih preglednic, ne bodo več potrebni. Podlaga za beleženje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami, bodo rezultati kompleksnih MSRP 17 izračunov. Zato ocenjujem, da bo enoten vir za računovodsko evidenciranje zavarovalnih pogodb v glavno knjigo t.i. MSRP 17 orodje, ki sem ga predstavila v poglavju 2.3.2. Vzpostavitev takšnega sistema bo sicer zahtevna, kot ugotavljajo tudi Ernst & Young (2017a), Ernst & Young (2019), Deloitte (2018), Insurance ERM (brez datuma) in Insurance CIO Outlook (brez datuma). Ocenjujem pa, da bodo po začetni vzpostavitvi sistema postopki dela v računovodskih oddelkih enostavnejši, bolj obvladljivi in preglednejši, kot so sedaj, ker se bo uvedla uporaba enotnega vira podatkov, ki bo podlaga za beleženje poslovnih dogodkov, povezanih z zavarovalnimi pogodbami, v glavno knjigo.

Ocenjujem tudi, da se postopki izdelave bilance stanja in izkaza poslovnega izida ne bodo bistveno spremenili v primerjavi s trenutno vzpostavljenimi procesi izdelave računovodskih izkazov. Pomembno se bodo sicer spremenile sheme računovodskih izkazov, kar bo v uvajalni fazi povzročilo dodatno delo z nastavitvami informacijskih

sistemov, ki jih zavarovalnice uporabljajo za izdelavo računovodskih izkazov. Zaradi kompleksnejše vsebine bilance stanja in izkaza poslovnega izida bo potrebno v informacijsko podporo za izdelavo računovodskih izkazov vgraditi dodatne računovodske kontrole. Kontrole pa bodo uspešne le v primeru, če bodo tudi računovodje razumeli vsebino posameznih bilančnih postavk, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe, pa četudi so te rezultat aktuarskih izračunov. Postopki kontrole pravilnosti, popolnosti in točnosti podatkov bodo zaradi kompleksnosti in prepletenosti podatkovnega toka postali tako zahtevni, da preproste metode ne bodo zadostovale. Enako kot pri MSRP 17 orodju zato ocenjujem, da bo za računovodje tudi pri postopkih izdelave računovodskih izkazov izredno pomembno sodelovanje z aktuarji.

3.3 Predvidene organizacijske spremembe, ki bodo posledica uvedbe MSRP 17

Mnoge zavarovalnice se v praksi soočajo z naslednjimi težavami pri procesu računovodskega poročanja (Insurance ERM, brez datuma):

- orodja in procesi se razlikujejo med različnimi oddelki v zavarovalnici,
- zahtevani podatki se hranijo v številnih datotekah,
- izračuni se izvajajo v številnih nedokumentiranih Excelovih datotekah,
- postopki združevanja podatkov iz različnih virov pogosto niso avtomatizirani in so odvisni od posameznikov,
- tok podatkov pri sestavi računovodskih izkazov ni sledljiv in zato težko obvladljiv.

V časih, ko so bile zahteve regulatorjev in poslovnega okolja enostavnejše, je bil takšen enostaven proces še vseeno zadovoljiv, saj je zagotavljal dovolj informacij za sestavo računovodskih izkazov in ga je bilo enostavno nadzirati. MSRP 17 pa bo s svojimi zahtevami zavarovalnice prisilil, da bodo izboljšale podatkovni tok in avtomatizirale čim več postopkov, saj so MSRP 17 postopki bolj komplicirani in jih bo zato težje nadzorovati.

V veliki odvisnosti od tehnoloških izzivov se zavarovalnice spopadajo tudi z organizacijskimi izzivi uvedbe MSRP 17. KPMG (2018) v svoji raziskavi, ki je bila narejena na vzorcu 160 zavarovalnic iz 30 različnih držav, ugotavlja, da med zavarovalnicami še vedno ni enovitega stališča glede ustreznosti umestitve MSRP 17 procesa, odločanje o tem pa je počasno. Posledično se skoraj polovica zavarovalnic še vedno ni odločila, kam ga umestiti: v aktuarske ali v finančno-računovodske sisteme. Tiste, ki pa so to odločitev že sprejele, pa so ga skoraj dvakrat pogosteje umestile v aktuarski kot pa v računovodski sistem.

Ne glede na to, kam bo proces umeščen, bo ključnega pomena vzdrževanje notranjih kontrol. Bolj kot kadarkoli doslej bo pomembno povezovanje aktuarskih in računovodskih delovnih skupin ter kombiniranje njihovih pogledov in strokovnega znanja, seveda ob ustreznem vodenju in nadzoru. Prav to bojazen odražajo tudi

anketiranci v raziskavi KPMG (2018), kjer navajajo, da je najpomembnejše strokovno znanje za uspešno uvedbo MSRP 17 sposobnost sodelovanja, šele na drugem mestu so aktuarska znanja in na tretjem mestu znanja s področja projektnega vodenja. Računovodska znanja so navedena šele na šestem mestu.

Menim, da bo proces MSRP 17 v fazi implementacije v večji meri pokrit s strani aktuarjev, po uvedbi standarda pa bo postopoma prešel v roke računovodij. V fazi implementacije se namreč še vedno razvijajo in dograjujejo modeli, usklajujejo metodologije, itd. Po uvedbi MSRP 17 pa do večjih sprememb v modelih ne bo več prihajalo. Seveda se bodo morale metodologije, modeli in izračuni tudi po uvedbi še vedno pregledovati in posodabljati, a večji poudarek bo vseeno na procesu izdelave računovodskih izkazov in poročevalskem procesu. Nedvomno bodo morali tudi računovodje v fazi uvajanja MSRP 17 sodelovati pri vzpostavitvi sistema in pridobiti dovolj poglobljeno znanje o aktuarskih modelih in izračunih, da bodo razumeli vplive vrednotenja zavarovalnih pogodb na računovodske izkaze. Hkrati bodo pa tudi aktuarji soočeni z izzivi računovodskega poročanja. Tudi Deloitte (2018) v svoji raziskavi ugotavlja, da bodo morale zavarovalnice z namenom doseganja MSRP 17 zahtev okrepiti sodelovanje med aktuarskimi, računovodskimi in IT oddelki. Iz raziskave tudi sledi, da zavarovalnice poskušajo ustvarjati nove priložnosti za medfunkcijsko komunikacijo, ustvariti močnejšo kulturo sodelovanja in prestrukturirati oddelke v medfunkcijske skupine (Deloitte, 2018).

Vpliv in zahteve MSRP 17 bodo vsekakor občutili zaposleni na številnih področjih v zavarovalnicah (npr. aktuarji, računovodje, finance, informatiki, idr.). Poleg uvedbe standarda namreč vzporedno potekajo tudi drugi redni delovni procesi, ki jih bo potrebno uskladiti z novimi zahtevami, kot na primer prehod na poročanje po MSRP 9, ki ga zavarovalnice večinoma še niso izvedle, in druga redna opravila računovodskega beleženja dogodkov. Tudi te nove procese bo potrebno preizkusiti in po potrebi prilagoditi ter nenazadnje izvesti postopke skladnosti poslovanja in revizije, pri čemer bo to moralo potekati brez pomembnejšega vpliva na siceršnje poslovanje zavarovalnic.

3.4 Ključni dejavniki, ki bodo vplivali na pristop k uvedbi MSRP 17

Kako bo posamezna zavarovalnica pristopila k organizaciji dela v fazi uvajanja, predvsem pa po uvedbi MSRP 17, je v največji meri odvisno od (PwC, 2018):

- sestave zavarovalniške skupine, katere članica je zavarovalnica,
- kompleksnosti portfelja zavarovalnih pogodb ter
- kakovosti obstoječih podatkov in sistema upravljanja s podatki.

3.4.1 Sestava zavarovalniške skupine

Zavarovalnice, ki niso del nobene skupine podjetij, bodo morale samostojno poskrbeti za uvedbo MSRP 17. Če je v skupini podjetij zgolj ena sama zavarovalnica, t.j. lastna zavarovalnica, kot jo razume 8. člen ZZavar-1, bo ta pri prehodu na MSRP 17 ravnala enako kot če ne bi bila del skupine. Če pa je v skupini dve ali več zavarovalnic, govorimo o t.i. zavarovalniški skupini (19. člen ZZavar-1). Tu bo pristop uvedbe MSRP 17 odvisen od organizacijske oblike te skupine.

V Sloveniji prevladujeta dve organizacijski obliki oziroma dva strateška stila sestavljenih podjetij: holding in koncern (Štemberger, M., 2005, str. 53). Holding ima lastniške deleže v odvisnih družbah in preko korporacijskega centra upravlja te deleže. Pri tem so povezave med centrom in portfeljem skržene na najmanjšo možno raven. Center ima v tem primeru minimalno vlogo, saj podaja široke strateške smernice, določa meje poslovanja in postavlja finančne cilje. Koncern pa je po drugi strani organizacijska oblika, v kateri so pravno samostojne družbe povezane s skupnim vodenjem, ki ga izvaja korporacijski center. Pri tem center dejansko vpliva na odločitve uprav podjetij v portfelju.

Glede na predstavljene korporacijske strategije ocenjujem, da bodo holdinško organizirane zavarovalniške skupine k uvedbi MSRP pristopile decentralizirano, medtem ko se bodo koncerni tega predvidoma lotili centralizirano.

3.4.2 Kompleksnost portfelja zavarovalnih pogodb

V primerih, ko imajo zavarovalnice relativno homogen portfelj zavarovalnih pogodb (npr. samo dva zavarovalna produkta), bodo postopki uvajanja MSRP 17 enostavnejši. Razviti bo potrebno manj različnih aktuarskih modelov, predvideti manj poslovnih dogodkov v shemah knjiženj, ipd. Enako velja za zavarovalnice, ki ponujajo zavarovanja s trajanjem zavarovalnega kritja, krajšim od enega leta. Te zavarovalnice bodo za uvedbo MSRP 17 lahko uporabile poenostavljen model vrednotenja zavarovalnih pogodb, t.j. premijsko alokacijski pristop (glejte poglavje 1.2.2).

Za zavarovalnice, katerih portfelj zavarovalnih pogodb je pestrejši, pa bo postopek uvajanja precej bolj zapleten: celoten portfelj zavarovalnih pogodb bo moral biti razdeljen na večje število obračunskih enot, zaradi česar bo zelo verjetno potrebno razviti več različnih aktuarskih modelov, zahteve po podatkih bodo večje (npr. bolj podrobni podatki, večje število podatkov, ipd.), predvideti bo treba večje število različnih poslovnih dogodkov v shemah knjiženj, ipd. Postopki uvajanja MSRP 17 bodo kompleksnejši na večjih področjih poslovanja, tako na aktuarskem in računovodskem kot tudi na področju informacijske infrastrukture.

3.4.3 Kakovost obstoječih podatkov in sistema upravljanja s podatki

Metodologije vrednotenja zavarovalnih pogodb po MSRP 17 so zelo komplicirane, za izračune pa bodo morale imeti zavarovalnice na razpolago veliko podatkov (podrobneje predstavljeno v poglavju 2.3.4). Ključnega pomena za uvedbo MSRP 17 bo zato, s kakšnimi podatki zavarovalnica že razpolaga in kako dobro upravlja z njimi. Pomembno bo npr. ali se lahko poveže datum nastanka škode z datumom, ko je bila sklenjena zavarovalna polica, na katero se škoda nanaša; ali obstaja dovolj natančen in stabilen sistem za razporejanje stroškov na kohorte, ipd.

V bližnji preteklosti so se zavarovalnice že soočale s pomembnimi spremembami zakonske ureditve. V letu 2016 je tako v Sloveniji začela veljati Delegirana uredba komisije (EU) 2015/35 (v nadaljevanju Solventnost II), ki predpisuje nov način spremljanja kapitalske ustreznosti zavarovalnic. Čeprav se zahteve iz direktive Solventnost II in MSRP 17 po namenu med seboj razlikujejo, obstajajo nekatere podobnosti glede vrednotenja obveznosti iz zavarovalnih pogodb, in sicer predvsem na področju (IFRS Foundation, 2109b, str. 12):

- ocen prihodnjih denarnih tokov,
- diskontnih stopenj, skladnih s trenutno uporabljenimi na finančnih trgih in
- prilagoditev za tveganja.

IASB pričakuje (IFRS Foundation, 2017a), da bodo zavarovalnice zaradi možnih sinergij s Solventnostjo II na področjih zbiranja podatkov in modeliranja podatkov lahko obstoječe sisteme in procese uporabile tudi kot izhodišče za uvedbo MSRP 17. Zato, da bodo lahko izpolnjene vse z MSRP 17 predpisane zahteve, pa kljub temu pričakujem, da bo uporabljene informacijske podpore in procese vseeno potrebno dodatno razviti.

Ključne razlike med MSRP 17 in Solventnostjo II so namreč v tem, da MSRP 17 zahteva (IFRS Foundation, 2017a, str. 102):

- izračunavanje CSM (razen pri uporabi poenostavljenega pristopa),
- izdelavo izkaza poslovnega izida, medtem ko po Solventnosti II tega izkaza ni potrebno izdelati,
- beleženje gibanja izpolnitvenih denarnih tokov,
- razmejevanje med učinki vrednotenja zavarovalnih pogodb, ki bodo izkazani v poslovnem izidu in tistimi, ki bodo izkazani v drugem vseobsegajočem donosu.

4 DRUGI IZZIVI UVEBE MSRP 17 ZA ORGANIZACIJO RAČUNOVODSKIH OPRAVIL

4.1 Izbor načina prehoda na MSRP 17

MSRP 17.C3 zahteva, da se na dan uvedbe MSRP 17 (t.j. na dan prehoda) uporabi t.i. pristop celovite uporabe za nazaj (angl. Full Retrospective Approach) (IFRS Foundation, 2020a, str. 85). Ta zahteva, da se je treba vse obstoječe zavarovalne pogodbe ovrednotiti na način, kot da bi MSRP 17 veljal že ob sklenitvi zavarovalne pogodbe. V praksi bo to povzročilo nemalo izzivov s pridobivanjem ustreznih podatkov. To bo še posebej obremenilo tiste zavarovalnice, ki izdajajo dolgoročne zavarovalne pogodbe (običajno to velja za življenjska zavarovanja), ki bodo morale pri vrednotenju le-teh upoštevati, kot da so bile zahteve MSRP 17 upoštevane že vse od njihovega začetka veljavnosti. Zgolj za namene prehoda na MSRP 17 bo torej treba za vse te zavarovalne pogodbe zbrati veliko količino podatkov in predpostavk za njihovo celotno zgodovino, v nekaterih primerih celo za 30 let ali več. Za vso to obdobje bodo morale vzpostaviti metodologijo določanja zgodovinskih diskontnih krivulj, ocenjevanja denarnih tokov, zbiranja dejanskih podatkov, itd. Ti podatki bodo morali biti sistematično zbrani, urejeni in shranjeni. Prav tako bodo morali biti shranjeni vsi izračuni, ki bodo sledili iz teh podatkov.

Zavarovalnicam nekaj odpustkov pri kompleksnosti zbiranja in obdelovanja podatkov nam omogoči uporaba pristopa prilagojene uporabe za nazaj (angl. Modified Retrospective Approach) (IFRS Foundation, 2020a, str. 86). Pri tej metodi se izognejo pripravi ocenjenih denarnih tokov in za namene prehoda lahko uporabijo le podatke o dejanskih denarnih tokovih. Kljub temu pa bodo zavarovalnice še vedno morale zgolj za namen prehoda vzpostaviti metodologije diskontnih krivulj, sistematično zbrati in urediti vse podatke in izračune, ki so povezani z zavarovalnimi pogodbami, ki so bile sklenjene pred dnevom prehoda, a so na dan prehoda še vedno veljavne.

Uporaba pristopa poštene vrednosti (angl. Fair Value Approach) (IFRS Foundation, 2020a, str. 92) pri prehodu na MSRP 17 zavarovalnicam zmanjša število izzivov, povezanih s tehnologijo in procesi, se bodo pa pri tej metodi zavarovalnice soočile z dodatnimi metodološkimi dilemami, ki utegnejo vplivati na višino pripoznanih obveznosti na datum uveljavitve standarda in na učinke, pripoznane v kapitalu ali izkazu poslovnega izida (npr. kako določiti pošteno vrednost kohorte na dan njenega pripoznanja).

Na izbiro najprimernejše metode prehoda na MSRP 17 bo tako najbolj vplivala razpoložljivost zgodovinskih podatkov. Od tega bodo odvisni tudi stroški prehoda. Ocenjujem, da bodo stroški prehoda pri uporabi pristopa celovite uporabe za nazaj ali pristopa prilagojene uporabe za nazaj višji za zavarovalnice, ki izdajajo pretežno

dolgoročne zavarovalne pogodbe. Po drugi strani pa bo prehod z uporabo pristopa poštene vrednosti kompleksnejši za zavarovalnice, ki izdajajo pretežno kratkoročnejše zavarovalne pogodbe, saj je zanje enostavneje pridobiti kakovostne zgodovinske podatke in je tako uporaba pristopa celovite uporabe za nazaj lažja.

Pri izboru najprimernejšega pristopa bodo tako morale zavarovalnice najti ustrezno razmerje med razpoložljivostjo podatkov, tehnološkimi in vsebinskimi izzivi. Na datum prehoda na MSRP 17 namreč morajo biti v računovodskih izkazih pripoznani vsi učinki vrednotenja teh pogodb, tako na preneseni poslovni izid kot na višino obveznosti in sredstev iz naslova zavarovalnih pogodb. Vpliv prehoda na zadržane dobičke zavarovalnice iz preteklih let bo moralo poslovodstvo dobro razumeti in znati pojasniti lastnikom in ostali zainteresirani javnosti, še posebej, če bodo ti učinki znatni. Nenazadnje pa bodo ti učinki vplivali tudi na obračun davka od dohodka pravnih oseb.

4.2 Vpliv uvedbe MSRP 9

Od 1. 1. 2018 je v veljavi MSRP 9, ki nadomešča MRS 39 in obravnava finančna sredstva. MRS 39 je bil deležen kritik, da se izgube iz kreditnega tveganja finančnih sredstev pripoznajo prepozno oziroma šele potem, ko je že prišlo do položaja neplačila. Kot odgovor na to kritiko je nastal MSRP 9, ki temelji na ideji bolj sprotnega in pravočasnega pripoznavanja potencialnih izgub iz kreditnega tveganja. Kljub temu, da je MSRP 9 v veljavi že od 1. 1. 2018, je IASB v septembru 2016 izdal dopolnila k MSRP 4, ki so vpeljala dva pristopa, kako naj zavarovalnice zaradi uravnavanja nihajnosti (angl. Volatility) v izkazu poslovnega izida ravna v času med začetkom veljavnosti MSRP 9 in MSRP 17, ki naj bi predvidoma začel veljati 1. 1. 2023 (IASB, 2017; IFRS Foundation, 2016):

- začasna izjema pri uporabi MSRP 9 (angl. Temporary Exemption) in
- pristop prekrivanja (angl. Overlay Approach).

Začasna izjema pri uporabi MSRP 9 zavarovalnicam dovoljuje, da do uveljavitve MSRP 17 še naprej uporabljajo MRS 39, četudi le-ta za vse druge organizacije ne velja več (MSRP 4.20A). To lahko storijo, če je njihovo poslovanje pretežno povezano z zavarovalništvom, t.j. (IFRS Foundation, 2020d, str. 10):

- če so zavarovalne obveznosti, ki jih opredeljuje MSRP 4, pomembne v primerjavi z vsemi obveznostmi zavarovalnice in
- delež zavarovalnih obveznosti presega 90 odstotkov vseh obveznosti zavarovalnice bodisi se giblje med 80 in 90 odstotki, če zavarovalnica ne opravlja drugih pomembnih aktivnosti, ki niso povezane z zavarovalništvom.

Pristop prekrivanja pa zavarovalnicam omogoča, da že s 1. 1. 2018 uvedejo MSRP 9. V tem primeru zavarovalnice učinke iz prevrednotenja finančnih sredstev, ki jih skladno z

MSRP 9 razvrščajo po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, skladno z MRS 39 pa tja niso bila razvrščena, ne izkazujejo v poslovnem izidu, temveč v drugem vseobsegajočem donosu. Cilj tega pristopa je izločiti nihajnost iz izkaza poslovnega izida za čas, ko MRSP 17 še ni uveden (IFRS Foundation, 2016).

Analizirala sem letna poročila 11 zavarovalnic, ki so članice Slovenskega zavarovalnega združenja in imajo sedež v Republiki Sloveniji (Generali zavarovalnica, 2020; Grawe zavarovalnica, 2020; Merkur zavarovalnica, 2020; Modra zavarovalnica, 2020; Pozavarovalnica Sava, 2020; Pozavarovalnica Triglav Re, 2020; Prva osebna zavarovalnica, 2020; Triglav, zdravstvena zavarovalnica, 2020; Vita, življenjska zavarovalnica, 2020; Zavarovalnica Sava, 2020; Zavarovalnica Triglav, 2020). V letu 2019 je 9 od 11 analiziranih zavarovalnic izpolnjevalo kriterij glede obsega zavarovalnih obveznosti in ki so se odločile za uporabo začasne izjeme pri uporabi MSRP 9. Dve zavarovalnici sta uvedli MSRP 9 s 1. 1. 2018.

4.3 Davki

MSRP 17 v osnovi ni namenjen regulatornemu poročanju nadzornim institucijam in tudi ne obračunavanju davkov. Kljub temu pa so v nekaterih jurisdikcijah računovodski izkazi (t.j. dobički), ki so pripravljeni skladno z MSRP, osnova za različna regulatorna poročila, pa tudi za obračun davka od dohodka pravnih oseb. To velja tudi za Slovenijo. IASB v takšnih primerih pričakuje, da bodo morali tudi regulatorji in davčni organi temeljito preučiti učinke sprememb v računovodenju, vključno z učinki ob prehodu na MSRP 17 (IFRS Foundation, 2017a). Učinki ob prehodu so lahko tudi zelo visoki, pojavlja pa se tudi dilema potencialnega dvojnega obdavčevanja dobičkov, ki so bili v preteklosti že pripoznani in obdavčeni, v prihodnosti pa bodo ponovno pripoznani v izkazu poslovnega izida zaradi sproščanja CSM. Na primer, prihodek od zavarovalne premije, obračunane v letu pred uvedbo MSRP 17, je v tem letu povečeval davčno osnovo za obračun davka od dohodka pravnih oseb. Skladno z MSRP 17 se bodo zavarovalni prihodki v izkazu poslovnega izida pripoznali z drugačno dinamiko (glejte poglavje 1.2.1), zato bo mogoče, da bo del prihodkov, ki je bil obdavčen že v letih pred uvedbo MSRP 17, ponovno izkazan kot zavarovalni prihodek v izkazu poslovnega izida v letih po uvedbi MSRP 17.

Ocenjujem, da se bodo vsi ostali davki in prispevki, ki se nanašajo na zavarovalne posle (t.j. davek na promet od zavarovalnih poslov in požarna taksa), tudi po uvedbi MSRP 17 obračunavali na enak način, kot doslej. Osnova za plačilo teh davkov je fakturirana oziroma plačana premija, česar MSRP 17 ne spreminja. Analitične evidence, ki so osnova za obračun teh davkov, bodo še vnaprej primerna osnova za obračun davkov.

4.4 Konsolidacija

Glavni namen MSRP 17 večja primerljivost računovodskih izkazov, tako med zavarovalnicami kot tudi z gospodarskimi subjekti iz drugih panog, še posebej tistih, ki delujejo v finančnem sektorju. Odpravlja tudi nedoslednosti, do katerih je prihajalo zaradi lokalno izoblikovanih praks, saj enotne mednarodne ureditve do sedaj ni bilo. Za mednarodne zavarovalniške skupine to pomeni, da se bo izboljšala kvaliteta in primerljivost računovodskih izkazov vseh odvisnih družb, ki so del skupine. Uporaba enotnih računovodskih usmeritev bo tudi povečala učinkovitost, saj bo omogočila poenotenje informacijskih sistemov in centralizacijo strokovnega usposabljanja kadra. Posledično naj bi uvedba MSRP 17 zmanjšala stroške računovodskega poročanja za tiste družbe, ki morajo sedaj vzdrževati različne računovodske usmeritve prav zaradi različnih zahtev lokalnih regulatorjev (IFRS Foundation, 2017a). Seveda pa se bo na poti do konsolidiranih računovodskih izkazov, ki bodo pripravljeni skladno z MSRP 17, pojavilo nešteto dilem, od strateških do popolnoma operativnih, predvsem na področju računovodske obravnave zavarovalnih pogodb, izdanih med družbami v skupini. MSRP 17 za takšne pogodbe nima posebnih določil in zato zanje veljajo enaka določila, kot za vse ostale zavarovalne pogodbe.

MSRP 10, ki obravnava konsolidirane računovodske izkaze, obvladujoči družbi v skupini nalaga izdelavo konsolidiranih računovodskih izkazov, v katerih so sredstva, obveznosti, kapital, prihodki, odhodki in denarni tokovi prikazani, kot da gre za en gospodarski subjekt. Standard predpisuje postopke konsolidiranja, s čimer med drugim zahteva tudi izločanje medsebojnih poslov med družbami v skupini (IFRS Foundation, 2014, str. 45). Ta zahteva v kombinaciji z določili MSRP 17 med zavarovalničarje vnaša dodatne nejasnosti glede izdelave konsolidiranih izkazov. Izračun CSM je namreč že sam po sebi izjemno kompleksen, kako iz njega izločiti učinke poslov znotraj skupine, pa še dodaten metodološki in tehnološki zalogaj. Niti MSRP 10 niti MSRP 17 namreč ne predpišeta, kako vrednotiti in v nadaljevanju izločiti iz konsolidiranih računovodskih izkazov kohorte, ki vključujejo tudi zavarovalne pogodbe, izdane med družbami v skupini.

SKLEP

Po približno 20 letih razprav, vmesnih osnutkov, množične izmenjave mnenj in občasno tudi sprememb nekaterih že sprejetih konceptov, je IASB maja 2017 izdal nov standard računovodskega poročanja za zavarovalne pogodbe, MSRP 17. Lahko bi pričakovali, da smo po dveh desetletjih priprav dobili popoln standard, pa vendar se čedalje bolj kaže, da na nekaterih področjih zahteve standarda niso povsem jasne ali pa so izjemno težke za implementacijo. Zato je IASB junija 2020 sprejel dvoletni zamik uvedbe MSRP 17 ter podaljšanje odloga za MSRP 9, tako da je sedaj nov datum obvezne uporabe 1. 1. 2023.

Objavo dvoletnega odloga so pozdravile mnoge zavarovalnice, saj imajo tako na voljo več časa za uvedbo kompleksnih zahtev standarda v poslovanje.

Ne glede na zahtevnost in določene nejasnosti pri interpretaciji standarda pa prevladuje mnenje, da je MSRP 17 korak naprej v primerjavi z MSRP 4, saj na ustreznejši način prikazuje finančni položaj in uspešnost poslovanja zavarovalnic in pozavarovalnic. Spodbudno je, da zavarovalnice poleg zahtevnosti z novim standardom vidijo tudi priložnost za izboljšanje in nadgradnjo svoje informacijske infrastrukture, predvsem pa finančno podpornih sistemov. Med najpomembnejšimi tehnološkimi izzivi zavarovalnic pri uvedbi MSRP 17 je zagotovo nivo podrobnosti zahtevanih podatkov, saj predpisane metodologije za merjenje in dodatne zahteve za razkrivanje zavarovalnih pogodb zahtevajo obdelavo velike količine veliko bolj podrobnih podatkov.

Uvajanje novega standarda bo tako zahtevalo ciljno usmerjeno spremembo informacijskih sistemov. Nadgraditi bo potrebno aktuarska in računovodska orodja, najverjetneje pa tudi uvesti novo integrirano informacijsko podporo, ki bo podpirala MSRP 17 funkcionalnosti, hkrati pa delovala tudi kot povezovalni element vseh ostalih podpornih sistemov.

Sočasno z uvajanjem tehnoloških sprememb zavarovalnice čakajo tudi pomembne organizacijske spremembe. Zaradi kompleksnih zahtev, ki jih MSRP 17 uvaja s svojimi določili, se bodo korenito spremenili tudi z računovodskim poročanjem povezani postopki dela. Največja sprememba, tako z informacijskega kot z organizacijskega vidika, je vzpostavitev sistema za izračun CSM. CSM je na nek način jedro novega standarda in bo ključni vir zaslužka zavarovalnic. Veliko izzivov pa bo predstavljalo ne le izračunavanje, pač pa tudi sistematično beleženje vseh sprememb obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

Odločitve, kam umestiti proces izračunavanja in beleženja poslovnih dogodkov po MSRP 17 znotraj sistema poslovnih procesov, večina zavarovalnic še ni sprejela. Še vedno obstaja dilema, ali ta proces umestiti v okvir aktuarskih ali finančno-računovodskih oddelkov. Pojavljajo se celo razmišljanja o formiranju povsem novih multidisciplinarnih oddelkov, ki bi združevali aktuarje in računovodje. V kolikor pa zavarovalnice ne bodo formirale novih oddelkov, je najverjetneje pričakovati, da bo proces prehoda na MSRP 17 v fazi implementacije v večji meri pokrit s strani aktuarjev, po uvedbi standarda pa bo postopoma prešel v roke računovodij. V fazi implementacije se namreč še vedno razvijajo in dograjujejo modeli ter usklajujejo metodologije. Po uvedbi pa se bodo že uvedene metodologije, modeli in izračuni morali zgolj redno pregledovati in posodabljeni, večji poudarek pa bo na procesu izdelave računovodskih izkazov in poročevalskem procesu. Na vsak način bo sodelovanje med aktuarji in računovodji postalo in ostalo pomembnejše kot kadarkoli doslej. Pri tem pa bo ključnega pomena, kako bodo vsi postopki dela, povezani z MSRP 17, koordinirani in nadzorovani.

Izzivov, s katerimi se predvsem zavarovalnice srečujejo pri implementaciji MSRP 17, je torej veliko. V tem magistrskem delu sem predstavila le nekaj ključnih. Do neke mere si bodo pri spopadanju s temi izzivi zavarovalnice sicer lahko pomagale s sistemom, ki so ga že vzpostavile za namene poročanja po Solventnosti II, velikih koristi pa si tu vseeno ne gre nadejati. Ključni zalogaj namreč še vedno ostaja vzpostavitev sistema za izračunavanje CSM, ki je Solventnost II ne pozna.

Kljub na videz sicer oddaljenemu datumu veljavnosti MSRP 17 zavarovalnicam to ne sme biti izgovor za neaktivnost, saj glede na rezultate raziskav večino čaka še veliko dela. Obseg zahtevanih prilagoditev bo odvisen od kompleksnosti portfelja zavarovalnih pogodb in kvalitete obstoječih podatkov. Od tega bo odvisen tudi potreben čas za implementacijo. Pri naštevanju vseh dejavnikov pa ne smemo pozabiti na kader, ki bo ključnega pomena pri uvajanju MSRP 17. Od razpoložljivosti strokovnega, timsko usmerjenega in razgledanega kadra bo odvisna uspešnost projektov uvedbe MSRP 17.

LITERATURA IN VIRI

1. Allianz. (2017). *IFRS 17 Explained*. Pridobljeno 10. novembra 2019 iz https://www.allianz.com/en/press/news/company/corporate_governance/171024-ifrs17-accounting-standards-explained.html
2. Deloitte. (2018). *2021 countdown underway*. Pridobljeno 10. decembra 2019 iz <https://www.iasplus.com/en/publications/global/surveys/2018-insurance-survey/file>
3. Ernst & Young. (2017a). *Impacts of IFRS 17 insurance contracts accounting standard – considerations for data, systems and processes*. London: EYGM
4. Ernst & Young. (2017b). *IFRS 17: what to do now – Implications for European insurers*. London: EYGM
5. Ernst & Young. (2018a). *Applying IFRS 17 – A closer look at the new Insurance Contracts Standard*. London: EYGM
6. Ernst & Young. (2018b). *International GAAP 2018, Generally Accepted Accounting Practice under International Financial Reporting Standards, Volume 3*. London: John, Wiley & Sons, Ltd.
7. Ernst & Young. (2019). *Will IFRS 17 help you transform to thrive, or simply survive?* Pridobljeno 1. decembra 2019 iz https://www.ey.com/en_gl/financial-services-emeia/will-ifrs-17-help-you-transform-to-thrive-or-simply-survive
8. Generali zavarovalnica d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 19. julija 2020 iz https://www.generalis.si/documents/180316/283313/LP2020_SLO.pdf/4ea71da1-7bb9-40c0-8d72-4d23d8a7ce73
9. Grawe zavarovalnica d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz https://www.grawe.si/fileadmin/grawe_si/Documents/Reports/Annual_reports/Letno_porocilo_2019.pdf

10. IASB – International Accounting Standards Board. (2017). *IFRS Standards: Part A the Conceptual Framework for Financial Reporting and Requirements*. London: IASB.
11. IFRS Foundation. (2014). *IFRS 10 Consolidated Financial Statements*. Pridobljeno 13. decembra 2020 iz http://eifrs.ifrs.org/eifrs/files/807/BB2020_A_IFRS10_168.pdf
12. IFRS Foundation. (2016). *Applying IFRS 9 Financial Instruments with IFRS 4 Insurance Contracts (Amendments to IFRS 4)*. Pridobljeno 10. decembra 2019 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/applying-ifrs-9-financial-instruments-with-ifrs-4-insurance-contracts/published-documents/project-summary-ifrs4-9.pdf?la=en>
13. IFRS Foundation. (2017a). *IFRS 17 Effects Analysis*. Pridobljeno 21. avgusta 2019 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-effects-analysis.pdf>.
14. IFRS Foundation. (2017b). *The Essentials – Busting insurance jargon*. Pridobljeno 21. avgusta 2019 iz <https://www.ifrs.org/-/media/feature/resources-for/investors/the-essentials/the-essentials-september-2017.pdf>.
15. IFRS Foundation. (2019a). *IFRS 17 Supporting material*. Pridobljeno 19. avgusta 2019 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-accounting-model-a3-jan-2018.pdf>
16. IFRS Foundation. (2019b). *IFRS 17 Insurance Contracts Project Summary*. Pridobljeno 21. avgusta 2019 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-project-summary.pdf>.
17. IFRS Foundation. (2020a). *IFRS 17 Insurance contracts*. Pridobljeno 11. avgusta 2020 iz http://eifrs.ifrs.org/eifrs/files/71/RBJul2020_A_IFRS17_191.pdf
18. IFRS Foundation. (2020b). *Basis for conclusion on IFRS 17 Insurance contracts*. Pridobljeno 11. avgusta 2020 iz http://eifrs.ifrs.org/eifrs/ViewContent?num=17&fn=Chunk1663454686.html&collection=2020_Issued_Standards
19. IFRS Foundation. (2020c). *Illustrative examples on IFRS 17 Insurance contracts*. Pridobljeno 11. avgusta 2020 iz http://eifrs.ifrs.org/eifrs/ViewContent?num=17&fn=Chunk78112120.html&collection=2020_Issued_Standards
20. IFRS Foundation. (2020d). *IFRS 4 Insurance contracts*. Pridobljeno 13. novembra 2020 iz http://eifrs.ifrs.org/eifrs/files/874/BB2021_A_IFRS4_141.pdf
21. Insurance CIO Outlook. (brez datuma). *Upgrade and Digitalise the Financial Systems with IFRS 17*. Pridobljeno 18. decembra 2019 iz <https://insurtech-europe.insuranceciooutlook.com/cxoinsights/upgrade-and-digitalise-the-financial-systems-with-ifrs-17-nid-752.html>
22. Insurance ERM. (brez datuma). *The road to better data, system, processes and control*. Pridobljeno 18. decembra 2019 iz

- <https://www.insuranceerm.com/content/partnered-content/ifrs-17-essentials/the-road-to-better-data-systems-processes-and-control.html>
23. KPMG. (2018). *In it to win it*. Pridobljeno 24. novembra 2019 iz <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/08/ifrs-17-in-it-to-win-it.pdf>
 24. Merkur zavarovalnica d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 19. julija 2020 iz <https://www.merkur-zav.si/documents/221833/336583/2019+LETNO+PORO%C4%8CILO.pdf/3c0a2035-1628-2add-d81b-3cb8284a702a?t=1584107506267>
 25. Modra zavarovalnica d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 19. julija 2020 iz <https://www.modra.si/wp-content/uploads/2020/06/LP-Modra-2019.pdf>
 26. Moody's Analytics. (2018). *Level of Aggregation in IFRS 17*. Pridobljeno 19. avgusta 2019 iz <https://www.moodyanalytics.com/articles/2018/level-of-aggregation-in-ifrs17>
 27. Pozavarovalnica Sava, d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz <https://www.sava-re.si/media/objave/dokumenti/2019/Revidirano-letno-porocilo-2019.pdf>
 28. Pozavarovalnica Triglav Re, d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 11. avgusta 2020 iz http://www.triglavre.si/sites/default/files/letno_porocilo_tre_2019.pdf
 29. Prva osebna zavarovalnica, d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz <https://www.prva.si/wp-content/uploads/2020/06/Letno-porocilo-2019.pdf>
 30. PwC. (2018). *IFRS 17 Implementation Insights*. Pridobljeno 10. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/sg/en/insurance/assets/ifrs17-implementation-insights-1.pdf>
 31. PwC. (brez datuma). IFRS 17, Insurance Contracts: An Illustration. Financial statements presentation and disclosures. Pridobljeno 10. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/id/en/publications/assurance/ifrs-17-insurance-contracts.pdf>
 32. Triglav, zdravstvena zavarovalnica, d.d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz <http://www.triglavzdravje.si/wps/wcm/connect/b8d60b71-a44d-41ab-bf14-d1b5615aff5b/Letno+poro%C4%8Dilo+2019+-+revidirano.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=b8d60b71-a44d-41ab-bf14-d1b5615aff5b>
 33. Štemberger, M. (2005). *Korporacijska strategija, upravljanje s portfeljem in strateška usklajenost v sestavljenem podjetju*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
 34. Vita, življenjska zavarovalnica, d.d. (2020). *Revidirano letno poročilo za poslovno leto 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz https://www.zav-vita.si/uploads/Sporocila%20za%20javnost/nlb_vita_letno_porocilo_2019.pdf
 35. Zavarovalnica Sava, d.d. (2020). *Letno poročilo Zavarovalnice Sava d.d. 2019*. Pridobljeno 27. novembra 2020 iz <https://www.zav-sava.si/media/store/sl-SI/Dokumenti-web/Letna-porocila/Letno-porocilo-ZS-2019.pdf>

36. Zavarovalnica Triglav d.d. (2020). *Letno poročilo Skupine Triglav in Zavarovalnice Triglav d.d. 2019*. Pridobljeno 19. julija 2020 iz <https://letnoporocilo.triglav.eu/storage/doc/202004/letno-porocilo-skupine-triglav-in-zavarovalnice-triglav-d.d.-2019.pdf>